

DOMOVINA

Upravišтво „Domovine“ v Ljubljani, Knafljeva ulica 5

Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za razmesec: četrtno 6 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za leto razmesec razen Amerike: četrtno 12 Din, polletno 36 Din, celoletno 60 Din; Amerika letno 1 dolar. — Račun pošte hranilnice, podružnice v Ljubljani, št. 50.755.

Plačilo prvega obroka kmečkih dolgov

Kakor je znano, je Privilegirana agrarna banka zaradi lažjega izvajanja uredbe o kmečki razdolžitvi ustanovila v Ljubljani, Zagrebu in Sarajevu svoje podružnice. Zda je s posebno okrožnico predpisala delovno območje teh podružnic.

V pristojnost ljubljanske podružnice spada vse ozemlje dravske banovine. Kmetje dosedanj dolžniki denarnih zavodov, se morajo odslej v primeru potrebe obračati na podružnico in tudi pri podružnici plačati letni obrok. Za pristojnost k posamezni podružnici je določen kraj dolžnikovega stanovanja. Kmečki dolžniki, ki stanujejo v Sloveniji, plačajo torej obroke ljubljanski podružnici.

V tej zvezi poziva Privilegirana agrarna banka vse kmečke dolžnike, ki so že prejeli poziv na plačilo prvega obroka, da takoj plačajo ta obrok. Vrh tega poziva one kmečke dolžnike, ki obračuna niso prejeli in imajo pri denarnih zavodih manj kakor 25.000 Din dolga, da plačajo eno desetino dolga, zmanjšane na polovico, če pa skupni dolg pri denarnih zavodih presega 25.000 Din, eno desetino celotnega dolga.

Obrok morajo plačati dolžni kmetje preko Poštne hranilnice, in sicer na ozemlju dravske banovine na čekovni račun Privilegirane agrarne banke pri Poštni hranilnici v Ljubljani (to je čekovni račun št. 10.250). Na hrstu položnice mora dolžni kmet naznačiti svoje ime in priimek, kraj stanovanja s hišno številko, srez kakor tudi naziv in sedež denarnega zavoda, ki mu je kmet doslej dolgoval. Potrdila je treba dobro shraniti kot dokaz o izvršenem vplačilu. Znesek je treba zaokrožiti na cele dinarje.

Poziv Privilegirane agrarne banke, da kmetje plačajo eno desetino na polovico zmanjšane, odnosno celotnega dolga, po uredbi in pravilniku ni utemeljen, ker ni nič določeno za primer, da kmetje ne dobe obračuna denarnega zavoda. Kmet je dolžan plačati prvi letni obrok šele tedaj, ko prejme poziv in obračun od denarnega zavoda. Če bo Privilegirana agrarna banka tako svojevoljno postopala, se bo zmeda okrog kmečke razdolžitve še povečala. Od dolžnega kmeta ne moremo pričakovati, da bi si sam izračunal letni obrok, kar je pravilno upošteval pravilnik, ki je predpisal, da mora kmet plačati ta prvi obrok tedaj, ko dobi od denarnega zavoda. Pa tudi od onih kmedolžan, natančen obračun in poziv za plačilo. Preden kmet poziva in obračuna ne dobi, je odvezan vsake dolžnosti. Privilegirana agrarna banka naj se natančno drži uredbe in pravilnika, da ne bo toliko zmešnjav. Zlasti odločno je ugovarjati načinu, kako izkuša banka plašiti dolžne kmete. Opozarja namreč v svoji okrožnici, da ima po členu 48. uredbe pravico, zahtevati plačilo celotne terjatve eksekutivno preko davčnih uprav, če dolžniki ne bodo postopali po njenih navodilih. Najprej je treba pripomniti, da Privilegirana agrarna banka po uredbi in pravilniku ne more napraviti nikakih eksekucijskih ukrepov proti kmetom, ki ne bi plačali prvega

obroka, preden ne dobe poziva in obračuna od denarnega zavoda. Pa tudi od onih kmetov, ki so že prejeli pozive z obračuni od denarnih zavodov, pa obroka niso plačali, sme z eksekucijo izterjati le prvi obrok, a celotni dolg šele tedaj, če bi bila izvršba na premoženje neuspešna in se mora razširiti izvršilno postopanje na nepremičnine.

Privilegirana agrarna banka je že pred tedni poslala denarnim zavodom navodila za izvedbo kmečke razdolžitve, ki so bila polna pogršk in jih je morala razveljaviti. Ker so bila ta navodila tiskana v ogromni nakladi, je imela zaradi tega obšutno škodo. Tudi najnovejša okrožnica se ne sklada z uredbo in pravilnikom, kar smo pravkar pokazali. Dolžnost banke je torej, da tudi to okrožnico razveljavi.

Sodimo, da bi bilo treba v tem pogledu odločno napraviti red. Mnogi kmečki dolžniki zaradi teh zmešnjav ne vedo, kam bi se dli, kar je za preprostega človeka razumljivo.

Za izvoz lesa se obetajo boljši časi

Po časopisnih vesteh kaže, da se bo po neugodnem lanskem letu položaj na evropskem lesnem trgu znatno izboljšal. Že v drugi polovici lanskega leta se je povečalo povpraševanje po lesu, zlasti iz Anglije, kjer je bila izredno živahna gradbena delavnost. Zato so se tudi cene lesu dvignile. K boljšim cenam je dalje pripomogla evropska les predelujoča industrija, ki je kazala večjo zaposlenost. Nadaljnji činitelj za boljše cene lesu je spoznanje Rusije, da nima pomena izvažati les po tako nizkih cenah, po kakršnih ga je do nedavnega izvažala. Že lani je Rusija štirikrat povišala cene za svoj les.

Večja potreba po lesu v Angliji je vplivala najprej na severne države. Ker pa so začele tam cene naglo rasti, se je začela Anglija ozirati po Evropi, kjer bi dobila cenejši les. Dobila ga je v Poljski in Rumuniji in nazadnje v Jugoslaviji. Tej okolnosti je pripisati, da se je izvoz našega lesa v Anglijo lani v primeri s prejšnjimi leti zelo povečal, saj se je kar potrojil. Seveda gre kljub potrojenju še za majhne množine. Naša vloga na Angleškem lesnem trgu je še neznatna, a s spretno gospodarsko politiko bi pač lahko dosegli znatnejši izvoz.

Cene za mehki les so lani na angleškem trgu zrasle za okroglo 25 odstotkov, kar pritiska tudi na druge lesne trge, da počasi dvigajo cene. Za nas je neugodno, da Italija v zadnjem času uvažava prav malo lesa. Italija umetno ovira uvoz, a ko bodo njene zaloge čisto izčrpane, bo spet primorana povečati uvoz. Upati je, da bo tedaj spet Slovenija prišla na svoj račun, dasi moramo vedno računati z močno konkurenco Avstrije, ki ima v Italiji posebne uvozne ugodnosti.

Važen činitelj na evropskem lesnem trgu je tudi Nemčija, ki je povečala uvoz lesa in je v zadnjih mesecih začela v večji meri uvažati tudi les iz Jugoslavije.

Omeniti je še, da je na evropskem trgu poleg mehkega lesa zanimanje tudi za hrastovino in orehovino. Cene za ves ta les so se popravile, med tem ko so za bukov les še zelo slabe. Ker je Jugoslavija razmeroma izdatna pridelovalka lesa, od katerega je odvisen blagor velikega dela prebivalstva, je potrebno, da sta zasebna pobuda in država stalno na straži. Storit je treba vse, da ne zamudimo nobene priložnosti za okrepitev našega lesnega izvoza.

Za gorenjske brezposelne bi bilo lahko dovolj dela

Jesenice, januarja.

Pred leti je Sava odnesla na Javorniku velik lesen most. Silno narasla reka je takrat odnesla tudi tri skoro nove hiše ubogim tovarniškim delavcem in je razkopala strugo, da je zdaj dvakrat širša, kakor je bila prej.

V teku dolgih let je bilo na tem mestu že nešteto komisij, ki so ugibale, kako bi utesnili Savo in zgradili most preko nje. Toda ostalo je le pri komisijah, ki so stale morda več kakor bi stala regulacija Save in most sam. Zaradi nerazumevanja nekaterih činiteljev za gospodarska in tujkoprometna vprašanja pa imamo po dolgih letih še vedno ozko, zasilno brv. To so delavci, ki hodijo na delo iz Gorij na Javornik, že večkrat obnovili iz lastnih sredstev. Če hoče

kmet z vozom s Koroške Bele v Gorje, mora voziti čez jeseniški most, ki je edini uporaben za težka vozila med Lescami in Mojstrano. Pri tem izgubi poldrugo uro časa.

Nevarnost je, da bo Sava, če ne bo kmalu regulirana, še naprej rušila bregove, odnašala plodno zemljo in izpodkopala temelje novim hišam, ki so jih delavci v zadnjem času postavili na desnem bregu Save.

Pa tudi v pogledu gradnje cest ni nič boljše. Pred dvema letoma so začeli graditi cesto iz Bohinjske doline na Koprivnik, Gorjuše in na Goreljek. Zaradi pomanjkanja denarja pa so gradnjo te prepotrebne planinske ceste kmalu ustavili. Začeto delo razjeda tok časa, čeprav je na razpolago na stotine pridnih ljudi, ki zamažajo isčejo dela.

Lani so začeli graditi z Bleda preko širokega blejskega močvirja cesto v Podhom in v Vintgar. Tudi ta cesta je le za prvo silo urejena do Podhoma, za nadaljevanje v Vintgar pa ni denarja. V Mojstrani so že lani začeli graditi cesto — postaje v vas, toda tudi to delo počiva.

Množice brezposelnih delavcev čedalje močneje pritiskajo na vrata siromašnih delavskih domov in propadajo telesno in duševno, namesto da bi bili zaposleni pri poštenem delu, ki ga zahtevajo nujne potrebe.

Politični pregled

Te dni so se končala posvetovanja za sklenitev prijateljske pogodbe med našo državo in Bolgarijo.

Ker so Češkoslovaška, Rumunija, Grčija in Turčija odobrila pogajanja, bo pogodba že v kratkem podpisana. Bolgari ponujajo sklenitev prijateljske pogodbe tudi Grčiji in Rumuniji. Po nekkih vestih pride ob koncu meseca v Beograd sam predsednik bolgarske vlade Kjuzevanov in bo pogodbo podpisal. Tuji tisk naglašja, da bo pomenila ta pogodba krepek prispevek za zavarovanje miru v južnovzhodni Evropi.

Po pariških vestih

je nastal hud spor med Španijo in Nemčijo,

ki je že podoben vojnemu stanju med obema državama. Spor izvira od časa, ko so vojne ladje madridske vlade zaplenile nemški parnik »Palos«, ker je tihotapil orožje Francovi vojski. Na nemško zahtevo so španska oblastva parnik sicer izpustila, a pridržala so orožje in municijo in enega potnika, ki je španski državljani in agent generala Franca. Zaradi tega je nemška križarka »Königsberg« zaplenila, odnosno zajela nekaj madridskih parnikov in jih menda spravila v Francova пристanišča. Razen tega je nemška križarka napadla in obstreljevala tudi več angleških, francoskih in ruskih parnikov.

Zaradi napada nemških vojnih ladij je nastalo v Španiji veliko ogorčenje. Zunanji minister madridske vlade Del Vajo je na protestnem shodu v Valenciji izjavil,

da se bo madridska vlada odločno uprla nemškemu postopanju,

ki pomeni več kakor samo vmešavanje v španske notranje zadeve. Rekel je, da je to, kar počenja Nemčija, vojna brez vojne napovedi. Španija je zvesta članica Društva narodov in tudi zdaj trdno verjame v njegovo pravičnost. Zato da ne dvomi, da bo Društvo narodov obsodilo postopanje Nemčije in dalo španski zakoniti vladi in vsemu španskemu narodu vsaj moralno zadoščenje. Španska vlada pa se ne bo omejila samo na proteste, marveč bo postopala po načelu »zob za zob.«

Španski ministrski predsednik Caballero je sprejel novinarje in jim podal daljšo izjavo o položaju v Španiji. Dejal je,

da bo državljanska vojna trajala gotovo še nekaj časa.

Na vprašanje, kakšen režim bi mogel nastati v Španiji po zaključku državljanske vojne, je izrazil mnenje, da v novi Španiji ne bodo mogli zavladati niti komunisti, niti anarhisti. Španija mora dobiti demokratično vladavino, kar je tudi najvišji smoter njegove vlade.

Iz Španije poročajo, da

je Francova vojska ponovno napadla Madrid,

in sicer s treh strani. Napad je bil izredno silen, vendar so ga čete madridske vlade odbile, kakor je sklepiti iz madridskih poročil. Nedvomno pa je Franco pri tej ofenzivi na Madrid vendarle nekoliko napredoval, zlasti pri El Escoria'u.

Iz Londona poročajo, da je bila te dni

podpisana sprava med Anglijo in Italijo

Besedilo sprave gre za neizpremenjenim stanjem in ohranitvi miru na Sredozemskem morju. Poleg tega izjavlja Italija v posebni noti, da njena politika ne zasleduje kakršnih mejnih izprememb v Španiji.

Državni svet v Nankingu

je pomilostil maršala Čangsuelianga

in mu vrnil ne le čin, temveč tudi poveljstvo armadnega zbora v Sianfuju. Tako se je torej spor končal brez zlih posledic.

Po Sloveniji gre glas: 'Domovina' je za nas!

TO NE BRDAR:

23

Velika ljubezen

ROMAN IZ PRETEKLIH DNI

Detektiva je zato zelo mikalo, da bi si prisvojil ploščo. A bal se je, da se mu to ne bi posrečilo. Plošča je bila vendar iz tankega stekla.

Ta misel ga je prisilila, da je ostal na svojem mestu. Hkratu ga je potolažilo to, da sluga nikakor ni hotel plošče uničiti. Hotel jo je ohraniti kot orožje proti Hugonu in je tako podpiral Smitov namen.

Za služabnikovimi besedami pa se je skrivalo še nekaj drugega. Filip Smit je bil zelo radoveden in je napenjal ušesa da to izve.

»Povej vendar, kaj misliš!« je ostro ukazal Hugo. »Kaj naj naredim s ploščo, da bo prišla v mojo korist? Tega ne razumem!«

»To je prav preprosto, gospod grof,« je odgovoril Jože in držal ploščo proti luči. »Poglejte sem! Tu stojite pred starim gospodom in to je vaš dokaz, kaj ne?«

»Seveda!« je zagodrnjal Hugo in grdo zaklel. »To je jasno, — in kaj potem?«

»Ko bi bil tu namestu vašega obraza obraz vašega brata? Kaj mislite k temu?«

»Obraz mojega brata,« je ponovil Hugo, ki se zmerom ni razumel. »Tega ni tu. Kaj hočeš sploh s svojim nespametnim klepetanjem?«

»To se da vendar narediti,« je odgovoril Jože in nejevoljno stresel z glavo, ker ga go-

spodar ni takoj razumel. »Slike gospoda Stanka imate. Mislim, da na eni ni njegov obraz nič večji kakor vaš na tej. Pa bom postavil ta obraz sem!«

»Ha,« se je zganił Hugo, ki je naposled razumel. »To je lepa misel. Če bi se to dalo...«

»To naredim jaz,« ga je hitro potolažil Jože.

»Ti? — Ali se kaj razumeš na to delo?« je začuden vprašal grof Hugo.

»Dovolj, da ga lahko naredim,« je samozavestno odgovoril Jože. »Saj sem skoraj zmerom pomagal staremu gospodu grofu in sem razvijal njegove plošče. Ali zdaj vidite, da je treba to stvar dobro shraniti.«

»Da tvoj nasvet je dober, Jože!« je pritrdil Hugo. »Če boš tako naredil, da se goljufija ne bo nič poznala, bom sliko izročil sodišču. Potem pa detektiv lahko nastopi proti meni.«

»To bo zanesljivo storil,« je resno pripomnil Jože. Zato, ker ta človek ne bo hotel molčati, morate imeti v rokah kakšno stvar, da mu zamašite usta.«

»Res je, izvrstna misel ti je padla v glavo, Jože!« ga je pohvalil Hugo.

»Če bo prišel detektiv na sodnijo,« je nadaljeval Jože, »in pravil o sliki, na kateri ste naslikani vi, potem prinesite sliki, ki jo bom jaz naredil, in boste dokazali, da niste vi...«

»Ampek, da je oni,« se je satansko nasmejal Hugo. »Jože, ti si prebrisana glava in detektiv nima niti polovice tvojih možganov. Tega nikoli ne pozabim. Zmerom ti bom hvaležen.«

Jože je previdno zvil ploščo v papir in jo spet položil v kaseto. Pri tem se je nekam

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

HMEĽJ. Pred prazniki je bilo še precej zanimanja za pčele zaloge v Savinjski dolini. Cene se ne izpreminjajo. — V Zlatcu v Češkoslovaški se gibljejo cene med 18 in 36 Din za kilogram. — V Ameriki je bilo razpoloženje bolj čvrsto. Zacařinjeni tuji hmeľj je bil po 52 do 69 Din za kilogram, domači pa po 40 do 47 Din.

Vrednost denarja

Na borzah smo dobili v devizah (s pristožeto premijo):

1 nizozemski goldinar za 23.77 do 23.91 Din;

1 nemško marko za 17.44 do 17.58 Din;

1 funt šterling za 212.66 do 214.72 Din;

100 francoskih frankov za 202.54 do 203.98 Din;

100 češkoslovaških kron za 151.93 do 153.04 Din;

100 italijanskih lir za 227.70 do 230.78 Din.

Vojna škoda se je trgovala po 375 Din, investicijsko posojilo pa po 84 Din. Avstrijski šilingi so bili v zasebnem kliringu po 8.23 Din in nemški klirinški čeki po 12.95 Din.

Sejmi

11. januarja: Nova cerkev, Krka-Videm, Zorovnica pri Cerknici, Šmarje pri Jelšah, Planina pri Sevnici;

12. januarja: Metlika;

14. januarja: Laško, Verače.

DOPISI

HRASTJE PRI LJUBLJANI. (Smrtna kosa). Na novega leta dan je umrl turkaj Ludvik Dolničar, gostilničar in posestnik, star šele 38 let. Pokojnik je bil vnet naprednjak, kakor vsa Dolničarjeva družina. Bil je v svojem domačem kraju zelo priljubljen in spoštovan. Pri predzadnjih volitvah je bil izvoljen za občinskega odbornika na listi JNS pri Devici Mariji v Polju. Bil je ustanovitelj

čudno smehljaj. Ko je hotel stisniti kaseto pod suknjič, ga je prijel Hugo za roko in mu rekel:

»Pusti mi jo! Jutri se jo bom še natančneje ogledal pri dnevni svetlobi.«

Jože sicer ni prav rad prepustil kasete, a je moral ubogati. Hugo je zaklenil kaseto v pisalno mizo, legel na divan, si prižgal cigareto in dejal:

»Dokler še hodi ta vohun tod okoli, je nevarno. Upam, da pride naposled prava priložnost. Posvetil mu bom!«

»Da, ta detektiv je zelo nevaren,« mu je pritrdil Jože. »Le dobro pazite na kaseto, gospod! Ne pustite je v pisalni mizi, če vas ne bo v sobi.«

»Oho, ali misliš, da je lopov spet tu?« je vzkliknil Hugo, skočil pokoncu in se ozrl na vse strani. Toda prostor, kjer je bil stal Filip Smit, je bil prazen.

Hugo je šel še v spalnico, kjer je prižgal luč. Ves nemiren je postal.

Ta detektiv je bil zanj res pravo strašilo. Nikjer ni imel miru pred njim.

Smit ni bil odšel iz spalnice, ker ni bilo nobenih drugih vrat. A Hugo ga ni videl, ker ni niti mislil na to, da bi se detektiv res tu v bližini skrival. Hotel je pomiriti le svojo domišljijo.

Ko se je vrnil, je pripomnil Jožetu:

»Mislim, da se bo varoval, sicer pa, Jože, — opraviti imam tudi s Pavlo. Grozi mi, da me izda in baronici je že marsikaj izklepetala.«

»Kaj pa more Pavla takega izdati? Saj sama nič ne ve,« je mirno dejal Jože.

»Dovolj ve!« je zagodrnjal Hugo.

»Tako?« se je začudil Jože in ostro pogledal gospodarja od strani. »Kaj pa ve?«

in podnačelnik gasilnega društva v Šmartnem ob Savi in član Društva kmečkih fantov in deklet, strelske družine, pevskega društva »Škrjančka« in Sokola. Zlasti so ga vsi cenili zaradi njegovega kremenitega značaja in njegove družabnosti. Blag mu spomin!

LJUTOMER. Običajna božičnica Kola jugoslovenskih sester za ubožne otroke narodne šole v Ljutomeru je tudi to leto dobro uspela, saj je prejelo okoli 100 otrok obutev, perilo in obleko. Sredstva za to božičnico so se nabrala pri dobrih ljudeh, delno pa jih bodo krili z nameravano prireditvijo. — Na meščanski šoli v Ljutomeru pa je podmladek RK obdaroval 24 učencev s perilom.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU Ker se ob svojem odhodu iz Križevcev pri Ljutomeru nisem utegnil posloviti od svojih prijateljev, sodelavcev, znancev in naročnikov »Domovine«, jim kličem na tem mestu Zdravo! Belec Janko.

Domače novosti

* **Predsednik vlade v tujini.** V ponedeljek je skozi Ljubljano z brzim vlakom potoval predsednik vlade in minister zunanjih zadev g. dr. Milan Stojadinović v spremstvu s šefom kabineta g. dr. Draganom Protićem. Šel je v tujino zaradi odmora za časa pravo-slavnih božičnih praznikov. Za časa njegove odsotnosti bo predsednika vlade in ministra zunanjih zadev zastopal minister notranjih zadev g. dr. Anton Korošec.

* **Papeževa bolezen se je poslabšala.** Iz uradnega poročila, ki je bilo v soboto izdano o bolezni, je sklepiti da je vsako upanje na ozdravljenje izginilo. Morda se bo sveti oče še nekaj časa boril z boleznijo, a dolgo to ne more trajati.

* **Ugankarjem.** V prihodnji številki bomo objavili imena onih, ki so uganke pravilno rešili.

* **140letnica prvega slovenskega časopisa** je potekla 4. t. m. Dne 4. januarja l. 1937. so namreč zagledale beli dan Vodnikove »Ljubljanske Novice« (po takratni pisavi »Lubljanske Novice«). Izhajale so dvakrat na teden, a sredi leta 1798. so se morale skriti na tedi. Valentin Vodnik je uredil prve

tri letnike, četrti letnik pa je uredil Janez Šašnik. Potem so »Ljubljanske Novice« zapale in je šele Bleiweis začel l. 1843. izdajati »Kmetijske in rokodelske Novice«.

* **Smrt vrliga naprednega moža.** V Črnomlju je preminil po vsej Beli krajini znani večkratni črnomeljski župan trgovec g. Karel Müller. Štel je 60 let. Pokojnik je bil zmerom zvest naprednjak in na gospodarskem področju za Črnomelj kakor za ostalo Belo krajino zaslužen mož. Bil je soustanovitelj črnomeljske Posojilnice in je mnogo deloval za povzdigo vinogradništva Marljiv sodelavec je bil tudi pri nacionalnih društvih. Bodi mu časten spomin!

* **Volitve v dveh občinah brežiškega sreza.** Banska uprava je za občini Dobovo in Kapele v brežiškem srezu vnovič razpisala občinske volitve, zdaj za nedeljo 21. februarja. Za obe občini, ki sta volili že 25. oktobra, so bile z utemeljitvijo izvršene prekomasacije razpisane ponovne volitve za nedeljo 17. januarja, tik pred božičem pa so bile volitve spet odgojene. Dne 25. oktobra je v Kapelah zmagala opozicijska lista, v Dobovi pa z 19 glasovi večine lista JRZ. Medtem so bile volitve v Dobovi na pritožbo no-silca opozicijske liste od upravnega sodišča v Celju razveljavljene zaradi nepravilnega postopanja volilnega odbora. Nove volitve bi se morale izvršiti v teku meseca dni, in sicer na osnovi prvotnih kandidatnih list. Zaradi izvedene prekomasacije pa volitve niso razpisane na osnovi izreka upravnega sodišča, marveč z utemeljitvijo prekomasacije. Zato bo treba obnoviti ves volilni postopek in tudi na novo vložiti kandidatne liste.

* **Zavrtna pritožba proti volitvam na Jesenicah.** »Delavska politika« poroča z Jesenic: »Upravno sodišče v Celju je zavrnilo pritožbo, ki je bila vložena proti zadnjim občinskim volitvam. Sodišče sicer smatra, da je večinska lista dobila šest glasov preveč, odnosno da jih ni pravilno dobila, tako da znaša po tej ugotovitvi razlika med listo JRZ in ono slovenskega delovnega ljudstva samo 12 glasov.« Jesenice so imele volitve 25. oktobra. Vložene so bile tri liste, ki so dobile: lista JRZ 636 glasov, lista delovnega ljudstva z nosilcem dr. Stanovnikom 618 in nacionalna lista z nosilcem dr. Rekarjem 479 glasov. Pritožba je bila očitno vložena od kakega predstavnika dr. Stanovnikove liste

* **Obvezno zavarovanje vseh poštne usluž-bencev.** Te dni je bila v Zagrebu konferenca poštne uslužbenstva. Šlo je za zavarovanje za primer bolezni in nesreče. V ta namen naj bi se osnoval poseben sklad. Po želji poštne ministrstva naj bi bilo zavarovanje obvezno, in sicer za pošto, brzojavno in telefonsko osebje vse države. Osnutek uredbe naj bi bil izdelan do 15. t. m. in potem bi o njem razpravljala ministrska konferenca, ki bi končno veljavno sklepala. Organizacija bolniškega zavarovanja za poštne uslužben-ce je zasnovana tako, da bi dobila vsaka poštna direkcija svoje samoupravno zavarovalno telo. Zavarovanje bi bilo obvezno za vse aktivne uslužbence, za upokojece pa ne. Osnutek določa, da bi vse osebje plačevalo v sklad en odstotek svojih kosmatih dohodkov. V skladu bi bilo zavarovanih okrog 8000 poročenih članov (skupaj z rodbinskimi člani okrog 24.000) in neoženjenih 3000. Vseh skupaj bi bilo torej 27.000.

* **Najstarejša župnija na nekdanjem Kranjskem je dobila novega župnika.** Slavina pri Postojni, ki je najstarejša župnija na bivšem Kranjskem, je s smrtjo župnika Luke Smolnikarja ostala brez duhovniškega vodje. Že takoj po Smolnikarjevi smrti je goriški nadškof poveril vodstvo župnijskih poslov dosedanjemu štivanskemu župniku Martinu Goršetu, bratu našega znanega kiparja. To imenovanje pomeni lepo odlikovanje za uglednega duhovnega gos-poda. Župnik g. Martin Gorše je po rodu iz Zamostca pri Sodražici na Dolenjskem, kjer se je rodil l. 1892.

* **Fiat hoče zgraditi tvornico avtomobilov v Jugoslaviji.** V Italiji ima to podjetje 28 tvornic, v Rusiji je pa zgradilo dve. Podjetje pristaja skoro na vse pogoje z naše strani. Na odločil-nih mestih proučujejo zdaj ta predlog. Te dni se je mudil v Beogradu direktor Fiatovih tvornic v Rusiji inž. Piccin, da bi poizvedel, kako je bila sprejeta ta ponudba. Po vesteh italijan-skih listov bo zgradba najbrž dovoljena.

* **Novi župniki na Goriškem.** Goriški nadškof je imenoval za župnike naslednje duhovnike: Ivana Draščka v Kobji glavi, Martina Kodriča v Levpi, Lojza Martelica v Šmartnem pri Koj-skem in Ivana Premrla pri Sv. Luciji.

* **Nove aretacije v Julijski krajini.** V Pod-lanišču nad Tolminom so obmejni miličniki aretirali tri mladeniče, ki so pred dobrim letom

Ne da bi se zmenil za to vprašanje, je Hu-go zamahnil z roko in dejal:

»Izkratka: prisiliti jo je treba, da bo molčala. Čas je drag. Takoj jutri zjutraj moraš iti k njej in ji naročiti, naj pride na kakšen kraj, kjer bom lahko nemoteno govoril z njo.«

»Ali je ni bilo nocoj tu?«

»Seveda je bila. Imela je v parku pogovor z baronico in mi je potem zapretila, da me bo izdala!« je v skrbih odgovoril grof Hugo.

»Hm, hm! Potem je pa stvar res sumljiva!« je menil Jože. »Dekle je zvito in potuhnjeno kakor mačka. Res vam lahko postane nevarna.«

»Vrag naj jo vzame!« se je jezil Hugo. Če noče biti pametna, naj — — —.

Z značilno kretnjo je pokazal, kakšen je njegov namen. Jože je pokimal.

»Ali veste, milostljivi gospod, da se je baronica pred dobro uro odpeljala na postajo?«

»Kaj? Kam pa misli še danes potovati?« je osuplo vprašal Hugo.

»Ne vem. Zdi se mi, da je njen odhod v zvezi s Pavlo. Ali niste slišali, kaj je povedala baronici?« je vprašal Jože.

»Ne, nobene besede. Prepozno sem prišel. Ampak mislim si,« je dejal Hugo in se stresel od strahu. »Baronica hoče to, kar je izvedela od Pavle, povedati na pravem mestu. Takoj moram za njo, takoj!«

»O, ne, gospod, danes ne pelje noben vlak več!« ga je skušal pomiriti Jože. »Baronica danes tudi ne more ničesar ukreniti, če sploh kaj namerava.«

Hugo je sklonil glavo in začel premišljeva-ti. Jasno mu je bilo, da danes ni mogel več prehiteti Elvire. Spomnil se je na velik vpliv,

ki ga je imel na njeno mater, in se je potolažil.

Jutri na vse zgodaj se odpelje z baronico v mesto, in če Elvira do takrat ne bo še ničesar storila, sploh ne bo storila nobenega koraka.

Toda Pavla? Trdno se je odločil, da ji one-mogoči izdajstvo.

Poslal je Jožeta po steklenico vina. Jože pa je stopil samo v sosedno sobo, pozvonil in došlemu lakaju velel, naj prinese vina.

Ko se je lakaj vrnil, je hkratu z vinom iz-ročil tudi posetnico, s katero ze nekdo na-znaniil svoj prihod. Jože je hitro prebral ime in ga sporočil gospodu:

»Gospod Rochefort je tu!«

Hugo je osupel planil pokonci, med tem pa je Rochefort že stopil v sosedni salon.

»Za božjo voljo! Kako to, da prideš sem? Ali se je kaj posebnega zgodilo?« je vprašal Hugo.

Govoril je francosko in Rochefort je seveda odgovarjal v istem jeziku.

»Da, drugače pač ne bi bil prišel tako poz-no!«

»Ali je ušla?« je šepnil Hugo napeto pričakujoč. »Ali je morda — umrla?«

»Ne, ne!« je odvrnil Rochefort, ki je ta-kaj razumel, da misli Hugo jetnico. »Toda govoriti moram s teboj. Odločiti se morava!«

Hugo se je takoj pomiril. Povabil je Ro-cheforta v svojo sobo, mu pokazal stol in vprašal:

»Ali ti lahko kaj ponudim?«

»Hvala! Sem že jedel,« je rekel Rochefort.

»Kozarca vina se pa ne bi branil.«

Jože je natočil dva kozarca in pripravil ci-

garete, potem pa se je na migljaj grofa Hu-gona odstranil iz sobe.

Ko so se vrata zaprla, je Rochefort pogle-dal za njim in tiho dejal:

»Ali je to tisti sluga, o katerem si mi že pravil, da se lahko nanj zanesesh?«

»Da!« je pritrdil Hugo. »Zvest mi je in je svojo zvestobo že pokazal.«

»Jaz mu ne bi zaupal, ker ima tako hi-navsko potuhnjeno obraz!« je podvomil Ro-chefort. »Ali si prepričan, da ne prisluškuje najinemu pogovoru?«

»To bi mi malo pomagalo,« je odgovoril Hugo in skomignil z ramo. »Saj ne razume dovolj francoskega jezika.«

Rochefort si je prižgal cigareto in potem sta trčila.

Pazno je gledal grofa Hugona in je opazil njegovo razburjenost.

»Ali se je tu kaj zgodilo?« je vprašal.

»Nič posebnega,« je odvrnil grof. »Zdaj pa pripoveduj, prijatelj. Komaj že čakam, da mi poveš svoje novice.«

Hugo si je vdružil natočil vina in je koza-rec v trenutku izpraznil.

Zdaj se je spet prikazal iz teme detektiv in se neslišno splazil k vratom. Ostal je skrit, vendar je lahko opazoval oba prijatelja.

»Moj stric je zelo bolan,« je dejal Roche-fort in vzdignil kupico rekoč: »Res, dobro vino! Mislim, da starec ne bo več dolgo živ!«

»To je zate zelo razveseljivo,« je odvrnil Hugo. »In kako je drugače z najino stvarjo?«

»Slabo. Cvetka Malinškova nama vse kvari. Mojemu stricu se je priljubila in hoče menda zdaj dedovati za njim.«

»Kaj? Tega vendar ne boš mirno trpel!« se je začuden oglašil grof Hugo.

dni zbežali čez mejo, da bi si drugje našli dela in zaslužka. Zdaj so se vrnili v mnenu, da se jim razen morebitne krajše zaporne kazni ne bo nič hujšega pripetilo. »Popolo di Trieste« piše med drugim, da se bo moral eden izmed aretirancev zagovarjati tudi zaradi tega, ker ni izpolnil svojih vojaških obveznosti. Aretiranci so 24letni Angel Samec iz Milj pri Trstu, 26letni Emilij Reja iz Krkavcev v slovenski Istri in 26letni Bogomir Klavžar iz Grahovega na Goriškem. Zaradi tega čez mejo je bila istočasno aretirana tudi 26letna Marija Cvenk iz Grahovega. V Podbrdu pa so karabinerji pred dnevi dognali, da je zbežal te dni čez mejo 24letni Josip Hlede. Tudi njega so prijavili sodišču.

* **Kolo časa.** V »Domoljubu« se je razpisal neki popotnik, da je izgubljeni sin slovenske matere, ki so ga valovi in vrtinci življenja vrgli na cesto. »Domoljub« romar razmišlja o najrazličnejših rečeh in prihaja do zaključkov, da je v današnjih časih mnogo ljudi, ki imajo vero samo na jeziku, in da se prav taki po imenu katoličani radi vsiljujejo na vodilna mesta. Popotnik daje modre nasvete tudi činiteljem JRZ, posebno novo izvoljenim občinskim odbornikom, ki jih roti, naj upravljajo občine v znamenju krščanske ljubezni in pomirjenja. Resno jih opominja: »Ne dvigajte previsoko svojih glav, češ, kdo nam pa kaj more: zdaj je oblaet v naših rokah! Kolo časa se vedno vrti, to si zapomnite.«

* **Vodnikova družba** je naša največja prosvetna ustanova. Biti njen član mora biti ponos in čast vsakega Slovenca! Novo leto 1937. naj podvoji število Vodnikovcev. Naše knjige morajo v sleherni družino prinesiti zabave, naukov in tople domačnosti! Posamezniki, poverjeniki, društva, narodni prosvetitelji, na delo!

* **V Zagrebu** je hripa zelo razširjena, kakor pišejo listi. Gotovo bo prišla še k nam, ker se ta bolezen rada prenaša. Pravijo, da letos sicer ni nevarna.

* **Vesele, pomembne dni, priborjene uspehe, srečne dogodke, osebe in družinske, boš najtrajneje zabeležil v Vodnikovo pratio,** ki je tudi, ko bo leto 1937. poteklo, ne boš zavrgel, ker njena vsebina nima samo enoletne veljave in minljivega mika. S pratio pa dobiš za 20 Din še tri izvrstne, zanimive, lepo opremljene knjige!

»Vražje dekle je to!« je godrnjal Rochefort. »Ne morem ji blizu. Sicer pa je moja stara znanka!«

»Znanka? Kako?« je začuden vprašal Hugo. »Že prvi trenutek se mi je dozdevalo, da mi ni čisto tuja,« je dejal Rochefort. »Zdaj pa se je izkazalo, da je hči tistega stotnika, plemenitega Malinška — saj ti je znana njegova zgodba?«

»Tistega stotnika, ki si mu ti vzel vojaške dokumente — načrte trdnjav in take podobne reči? Kaj? On je njen oče?«

»Da, prav tisti! Dekle je vso zadevo povedala stricu, mu pokazalo listine in me tako očrnilo. Starec se je potegnil zanj in mi zapretel, da mi ničesar ne zapusti!«

»Hudič!« je jezno zaklel Hugo. »Zakaj nisi zabil tej kači vratu?«

Rochefort se je nasmehnil in dejal:

»Zasnubil sem jo.«

Hugo ga je dobesedno pogledal, kakor bi dvomil, ali je pri zdravi pameti, in vzkliknil:

»Ali si znorel? Tako osebo — tovarniško delavko — ljubico mojega brata, hahaha — to hočeš vzeti? Ti, Klemen, grof Rochefort?«

»Pomiri se! Lepa Cvetka ni sprejela moje ponudbe. Da prav natanko povem, niti odgovora mi ni dala. Skoraj gotovo je opazila, da je to samo zvijača, moja past.«

»A, tako. Razumem. Na ta način si jo hotel ujeti! Skoda, da je past opazila!«

»Da. Mislim sem si, da je najpametnejše, če si dekle pridobim zase. Morda se mi to še posreči. Upanja seveda nimam mnogo. Odlasati ne smeja, ker stari lahko že jutri naredi oporo. Razen tega lahko vsak trenutek izve za najino skrivnost. In kaj potem?«

* **Vsa vojaška pojasnila** v katerikoli zadevi dobite za malenkostno plačilo pri Peru Francu, kapetanu v pokoju, Ljubljana, Maistrova ulica 14. Za odgovor je priložiti kolek ali znamko za 6 Din.

* **»Angorski kunec«** se imenuje knjižica, ki jo je izdalo Društvo »Rejec malih živali« v Ljubljani. Spisal jo je Kuntara Vilko. Svojemu namenu ustreza v polni meri. Ker stane samo 6 Din, bodo zanimanci gotovo segali po njej.

* **»Astrološki koledar«** je nedavno izšel v založbi družbe »Radiol«. Koledar podaja napovedi za vsak posamezni dan leta 1937. kakor tudi napovedi za vaš rojstni dan in po vaši rojstni letnici. Koledar obsega okoli 100 strani in stane samo 10 Din. Dobite ga v vseh knjigarnah kakor tudi po trafikah in pri založbi »Radiol«, Ljubljana, Krekov trg 10.

* **Smrtna nesreča na Krasu.** Blizu Stanjela na Krasu je delavec Milan Valaš našel staro granato. Izkušal jo je razdejati, a mu je eksplodirala in ga hudo poškodovala. Nemudno so ga prepeljali v goriško bolnišnico, kjer je umrl.

* **Velik požar v Tacnu.** V Tacnu pod Šmarno goro je nastal na novega leta zjutraj v gospodarskem posloppu znanega Tršanovega mlina nasproti Seumigove tvornice ogenj. Požar se je širil z veliko naglico in je bilo naenkrat v plamenih vse poslopje. Domači gasilci so prišli kmalu na pomoč. Za njimi so prispeli tudi njihovi tovariši iz Vižmarij, Pirnič, Smartnega in Gamelj. Ljudje so skušali v prvi vrsti rešiti živimo. Pri tem je pomagal tudi na dopustu se mučeci podnarednik Ivan Skalar iz Mednega. Živina v hlevu je bila vse preplašena in je eden izmed konj udaril Skalarja s kopitom v glavo ter mu prebil lobanjo, obenem pa mu zdrobil tudi spodnjo čeljust. Poškodovanca so prenesli na prosto in ga brž prepeljali v ljubljansko bolnišnico. Ogenj je poleg zgradbe uničil vse seno, mlatilnico, mnogo poljskega orodja, več voz in sani. Kako je ogenj nastal, ni znano. Najbrže pa je bil podtaknjen.

* **Oče je ustrelil sinka in sebe.** V Hrastju, občina Slatina Radenci, se je v nedeljo odigrala pretresljiva žaloigra zaradi živčne razvnanosti. Višji poštni kontrolor Mirko Vavpotič je ustrelil s samokresom svojega 11-letnega sina, ki je obiskoval prvi razred ptujske gimnazije, nato pa še sebe. Vavpotičeva so

proga je odšla zjutraj v Kapelo k maši. Ko se je vrnila domov, je našla v sinovi sobi mrtvega moža in umirajočega sina. Mati je dala sinka takoj prepeljati v bolnišnico v Murski Soboti, kjer pa so ga zavržili. Umrl je na povratni poti v Hrastje. Vavpotič je izvršil umor in samomor očitno v trenutku duševne zmedenosti, saj je že da je časa kazal znake živčne razvnanosti.

* **Podgane so ga usmrtili.** Te dni so v Zagrebu napadle podgane dveletnega Božidarja Grašiča, ki je za ranami umrl. Zdravniki so pregledali trupelce, na katerem je bilo nad 100 ran. 20 vgrizov je imel nesrečni otrok na čelu, 30 na bradi, 20 na licih, druge pa na rokah.

* **Zaključena preiskava o umoru Filipa Pečnika.** Zagrebška policija je končala svojo preiskavo umora upokojenega plinariskega delavca Filipa Pečnika, ki je bil na zverinski način ubit in oropan po naročilu žene Ane in njenega ljubimca Franca Mlakarja v nekem gozdu v zagrebški okolici. Najeti morilec Peter Krekić je vse priznal in so zaradi tega vsi izgovori umorjenčeve žene in Mlakarja ovrženi. Policija je najprej morilca Krekića, nato pa še Ano Pečnikovo in Franca Mlakarja izročila sodišču.

* **Pobeglega vlomilca so prijeli.** Iz ljubljanskih policijskih zaporov se je posrečilo pobegniti 23letnemu vlomilcu Matu Radoševiću iz Sinja. Njegov beg so takoj opazili, vendar jim je odnesel pete. Po dobrem tednu popoldne pa so šentviški orožniki zaupno doznali, da se skrivata v Petačevi gostilni v Vižmarjih dva sumljiva neznanca. Komandir postaje je takoj šel z orožnikom v gostilno. Orožnika sta zastražila oba izhoda in stopila v lokal. Pri mizi sta opazila dva mlada človeka, ki sta ob pogledu na orožnika planila pokoncu. V trenutku sta se obrnila proti drugemu izhodu, kjer pa sta našle na nastavljen bajonet. Videč, da sta v zagati, sta se kmalu vdala. Orožniki so ju uklenili in legitimirali. Prvi aretiranec je pobegli Mate Radošević, drugi pa njegov vlomilski tovariš, 30letni Ivan Bučar iz Trobana pri Reki. Pri obeh so našli nekaj novih vitrihov.

* **Svojega prijatelja je ustrelil.** Na Jarčevem vrhu pri Bučki so ljudje 25. oktobra našli pred hišo Krašovčeve Ane ustreljenega mladega posestnikovega sina Goloba Jožeta iz Močvirja. Kmalu je sum padel na 36letnega Znidaršiča

»Najprej moraš to dekle spraviti s pota! Ne razumem, zakaj se obotavljaš?«

»Prijatelj, na posledice mislim,« je dejal Rochefort. »Malenkost bi bila dekle odstraniti. A potem? Posledice?«

»Vraga! Tu se ne smeš obotavljati!« ga je burno prekinil Hugo. »Nihče se ne bo zmenil zanj! Zaenkrat jo zapri v rotundo.«

»Hm — je že prav. Toda dekle ni tako, zapuščeno kakor si misliš! Ima prijatelja, ki ji je zelo zvest. Predsnočim je bil pri njej. Videli so ga. Prišel je čez vrtni zid.«

»To ne more biti nihče drug kakor Kolarjev Jurij,« je osupel zagodrnjal Hugo. »Zakaj si ga pustil uiti? To je zelo nevaren človek.«

»Prepozno sem izvedel,« je odgovoril grof Rochefort.

»Če se ta lopov vmešava v najino stvar, morava takoj kaj ukreniti,« je dejal Hugo, ki je bil zelo razburjen. »Cvetka mu je gotovo že izdala tajnost.«

»Svetuj mi vendar kaj! Kaj naj storim? Midva nisva pri njej ničesar dosegla. Pisma, ki ga morava imeti, da dobiva njeno premoženje, nama noče dati!«

Rochefort je govoril o jetnici in Hugo mu je zamišljeno pritrjeval.

»Ne verjamem, da bi se nama vdala,« je menil Hugo. »Gotovo bi rajši umrla, kakor da bi nama izpolnila željo. Tako trdovratna je.«

»Ker ve, da tudi potem ne bi ostala svobodna,« je dodal Rochefort. »Mislim sem že, da bi jo spravila stran.«

»Kam?«

»V blaznico,« je šepnil Rochefort.

A Hugo mu je osupel začel prigovarjati:

»Tega pa ne! To bi bila največja neumnost. Tam bi kmalu spoznali, kdo je in da ni nora.«

»Kaj pa naj potem storiva?« je vprašal Rochefort, ki si ni znal pomagati. »Jaz ne vem nič več.«

»Čakaj,« je živahno vzkliknil Hugo. »Mislim, da bo šlo takole: Od nje potrebujeva samo pisanje z njenim podpisom.«

»Seveda,« je pritrđil Rochefort.

»Ali imaš kakšno pisanje od nje? Pismo ali kaj podobnega?« je vprašal Hugo.

»Jaz nimam ničesar, pač pa moras imeti ti še kakšno njeno pismo!« je menil Rochefort. »Mogoče, da bo še kaj. Pogledal bom,« je odgovoril Hugo.

»Sicer pa lahko kaj takega preskrbim,« je dejal Rochefort, ki se je nečesa domislil. »Moj stric ima še pisma od nje. Zadnje pismo iz Anglije, kjer ga je prosila odpustčanja, je najbrž dobro shranil.«

»Torej mi ga priskrbi!«

»Čemu pa ti bo?«

»Sama si bova naredila pismo, ki nama ga ona noče dati,« mu je pojasnjeval Hugo. »Zato pa potrebujeva njeno pisavo. Poznam nekoga, ki bo to naredil. Zelo spreten človek je. Tako dobro bo ponaredil listino, da nihče ne bo mogel spoznati, ali je njena pisava ali ne.«

»Kako naj bo to mogoče? Kdo je ta mož? Ali mu je mogoče zaupati?« je v dvomih vprašal Rochefort.

»Lahko se zaneseva nanj, ker ga imam v oblasti,« je rekel Hugo. »Že prej je nekoč nekaj podobnega naredil in sicer s popolnim uspehom. Jutri bova govorila z njim. Saj ostaneš čez noč tu?«

(Dalje.)

Martina, posestnika in trgovca v Jarčem vrhu. Pri zasliševanju je Žnidaršič trdovratno zaničal, da bi bil on kriv Golobove smrti. Kasneje pa se je vendarle vdal in zločin priznal. Zagovarjal se je, da sta usodnega dne zvečer bila pri njem v vasi ustreljeni Golob in Markelje Pavel. Pili so hruškovec in tako ostali v prijateljskem pogovoru skupaj precej pozno v noč. Potem pa sta njegova gosta odšla. Sam ju je spremil na cesto, nato pa se je vrnil v hišo in legel k počitku. Naenkrat ga je zbudilo besno lajanje njegovega psa. Žnidaršič je skočil pokoncu, segel po revolverju in skočil iz hiše, da bi videl, kaj se okrog hiše dogaja. Na cesti je opazil neznanega moškega, ki ga je začel naganjati, naj se spravi spat, nato pa je stopil proti njemu in zamahnil z odprtim nožem. Zaradi tega neznančevega koraka in ker je bil Žnidaršič razburjen, je pomeril s samokresom proti neznancu in ustrelil. Šele tedaj ga je spoznal, da je to Golob Jože, ki ga pa po glasu prej ni mogel spoznati, ker je bil omoten od spanja in pijače. Takoj po strelu je Golob dejal: »Boš vedel pred mene skakati«, nato pa mu je Golob odvrnil: »Dobro, dobro, Martin«. Po teh besedah sta se ločila. Ranjeni Golob je šel proti Bučki, Žnidaršič pa spat. V svojem zagovoru je Žnidaršič navajal, da je pokojni Golob, ki ga je drugi dan videl mrtvega, še vedno krčevito držal odprti nož v roki. Izpovedal je tudi, da sta bila prijatelja od mladih nog in da med njima ni bilo nobenega osebnega sovraštva. Da je temu res tako, dokazuje dejstvo, da ga je Golob še isti večer obiskal in sta se ob tej priliki tudi domenila, da pride pokojni Golob k njemu napravljat steljo. Priče so izpovedale, da so videli, odnosno slišale usodnega večera Žnidaršiča in Goloba, da sta se prepirala na cesti. Zaradi tega žalostnega dogodka se je moral Žnidaršič zagovarjati pred novomeškim sodiščem, senatom trojice, in je bil obsojen na 18 mesecev zapora.

* Zločinski pobijalec živali nastopa z Zagorju in okolici. V zadnjih nočeh je pobil že sedem koz in ovc in nazadnje še eno svinjo, in sicer pri posestniku Kukovici. Eni ga opisujejo za bolj majhno osebo, drugi pa trdijo, da je velik. Baje so ga videli z večjim psom. Neznanec je hotel že pred dnevi v ranih jutrnjih urah vlomiti v hlev posestnika Kukovice, a je bil pravočasno preganjan. Kukovica je potem napeljal do hleva električno žico in jo pritrdil na zapah. Če bi zločinec

prišel, ne da bi za past vedel, bi slabo opravil. To past pa je moral neznanec opaziti podnevi in je z njo enega zadnjih večerov ubil svinjo. Kukovica je istega večera javil dogodek orožnikom, ki so začeli zločinca takoj zasledovati. Prebivalstvo opozarjamo, naj javi orožništvu vsako sumljivo podrobnost, na podlagi katere bi se morda dalo priti neznancu na sled.

Gasilec

ni samo mož, ki požar gasi.

„Gasilec“

je tudi strokovni list slovenskih gasilcev. Za 20.— Din dobite v efu 1937 vsak mesec okoli 15. „Gasilec“ na 24 straneh Letos bo „Gasilec“ prinašal strokovne članke, ki bodo zanemirili za vsakega: stavovarstvo, oskrba vode za požarne nezgode na vasi itd. Na ročice „Gasilec“ pr. upravi v Mariboru Koroška cesta 5 — Še danes pišite dopisnice!

POPOTNIKOVA TORBA

Pismo iz Poljanske doline

Gorenja vas, januarja

Prazniki so bili prav lepi ni solnčni. Naš Sokol, je kakor običajno vsako leto imel na Stefanovo lepo prireditev. Igrala se je igra »Na poljanu«, ki ji je sledila prosta zabava. Ta prireditev kakor tudi Silvestrovo v Sokolskem domu sta bila prav zadovoljivo obiskana.

Po praznikih je umrl bivši cerkovnik sv. Volbenka Janez Peterneš v 77. letu starosti. Bil je razumen in priljubljen mož. Znano je bilo o njem, da je bil v mladosti zelo zal fant. Kot vojak je služil pri lovcih in je bil podoficir. Pokojnik je bil naprednega mišljenja in je pri volitvah volil napredno. Bodi mu lahka domača zemlja!

Umrljivost v naši domovini je razmerno majhna, kajti število rojstev prekaša umrljivost približno za tretjino. Naše podnebje je torej ugodno za človeško zdravje.

»Da! Morda sem se zmotila in sem ti prinesla kakšno grenčico. Ne, to ni mogoče, saj je bilo na steklenici zapisano, da je v njej konjak.«

»Konjak bo že to, a zdi se mi, da mi je trgovec dal slab izdelek. Takoj jutri mu vrnem vse skupaj.«

Izpil je hitro še kozarec vode in vzel časopis, da bi malo pregledal novice. Irma je še nekaj minut ostala v sobi, nato pa jo je zapustila.

Majda je kmalu zatem hotela še enkrat v kuhinjo, pa je naletela na gospodinjo. Videla je, kako se je njena gospodarica, ki je prihajala od vhodnih stanovanjskih vrat, prizadevala skriti pred njo majhen predmet. Čeprav je postopala pri tem naglo, so družabnične dobre oči vendarle opazile, da so bile tisti predmet klešče. Majda se je skrivaj čudila, kaj so pač nežne roke gospe Irme počele s tem orodjem.

Da bi se od moža poslovila, je Irma še enkrat odprla vrata jedilnice, tedaj pa se je pri pogledu, ki se ji je nudil, veselo zasmejala. Hinko Volavšek je spal na stolu; časopis je bil zdrknjen iz njegovih rok.

»Zelo truden si, dragi možek!« je prešerno vzključila Irma. Kaj pa si bral, da te je tako zmučilo? Pojdi, ti bom pomagala priti v posteljo.«

Z muko je vstal trgovec s stola.

»Ne vem, kaj je to,« je komaj mogel izpregovoriti. »Še nikdar nisem bil v tem času tako zaspan. Čudno je to.«

Mlada žena ga je vzela pod roko in ga povedla v njegovo spalnico.

Dolgo že upajo vlagatelji, da se bodo njih s težavo prisluženi prihranki, naloženi v hranilnicah vendar pričeli izplačevati. Pa je vse čakanje zaman. Marsikdo je prišel zaradi tega že v največje težave in stiske. Posebno v obmejnih krajih, kakor je zdaj Poljanska dolina, bi bilo treba to upoštevati zaradi zunanjega sveta.

Tik pred prazniki se je pripetila v Poljanah huda nesreča hlapcu Janezu Izdi pri nakladanju ilovice za opeko. Med tem ko je metal ilovico na voz, se je utrgala plast nad njim in mu zasula noge. Kljub takojšnji rešitvi in hitri zdravniški pomoči so ga morali prepeljati v bolnišnico v Ljubljano, kjer so mu odrezali desno nogo pod kolonom.

PREKMURSKI GLASNIK

Prekmurci so imeli pri občinskih volitvah pred očmi le blagor občin. Narodni poslanec g. Josip Benko je napisal v novoletni številki »Murske Krajine« pregled o političnem položaju v murskosoboškem srezu. Med drugim ugotavlja, da so v tem srezu ostali pri občinskih volitvah skoro vsi stari župani. Njegova ponovna izvolitev, piše g. Benko, »je bila najboljši dokaz, da so s svojim delom zadovoljevali ljudstvo. Ogrožene gospodarske koristi vse bolj potiskajo na stran politiko. Volilci so imeli pri občinskih volitvah pred očmi samo blagor svojih občin in niso poslušali agitatorjev, ki zanašajo samo zmedo med ljudi.« Poslanec g. Benko daje ostro protestno pismo nekaterim krajevnim politikom, ki »hočejo zasejati v naših krajih verski razdor in mržnjo proti sorodnikom. Ljudstvo jih zavrača in jih bo zavrnilo, ker se zaveda hudih posledic, ki lahko nastanejo zaradi take gonje.« Naposled še izjavlja g. poslanec, da »odklanja vsako izrazito priпадnost h kakšni stranki, ker ve, da bi ga to samo oviralo pri izvrševanju njegovega gospodarskega načrta.«

Beg dveh mladih zaljubljenec. V Prekmurju in Medmurju govore ljudje zadnje dni o begu dveh mladih zaljubljenec. 25letni Ladislav, sin bogatega vinskega trgovca Josipa Nadaja, je pobegnil z 20letno Evico, hčerko tvorničarja dežnikov Emila Polaka iz Lendave. Mlada zaljubljenca sta pobegnila zato, ker Evičini roditelji niso hoteli dovo-

Po Harmstorfu J. M.

Žrtev razsipne žene

Volavšek je ves očaran poljubil svojo ženo in oba sta se igrala kakor dva mlada novoporočenca.

Majda, ki se je večerje komaj dotaknila, je prosila za dovoljenje, da sme v svojo sobo, češ, da bi rada napisala še nekaj pisem. Irma je njeni prošnji zelo prijazno ustregla. Tudi gospodar ji je proti svoji navadi privoščil pristrčno besedo, ko ju je zapustila. Gospodar je nato vstal, da bi si iz omarice za likerje prinesel čašico konjaka. Irma pa, ki je bila danes silno ustrezljiva, je uganila njegovo namero in rekla:

»Nikar se ne trudi, najdražji. Kozareček pijače ti ne bo nič manj teknil, če ti ga jaz prinesem.«

Hitro je skočila v drugo sobo po okrepčilo. Steklenice pa menda ni takoj našla, zakaj precej časa je preteklo, preden se je vrnila s polnim kozarcem, ki ga je bila lepo postavila na steklen krožniček. Njen mož jo je šaljivo pozval, naj mu napije, toda Irma se je samo z ustnicami dotaknila kozarčevega roba.

»Ne, zahtevaj od mene, kar hočeš, a piti ne morem.«

Volavšek je naglo izpraznil kozarec, kakor je bila njegova navada, nato pa je neudno spalil obraz.

»Za vruga, kakšno tekočino pa mi je dal trgovec z likerji! Ali si odprla novo steklenico, Irma?«

2

Ob osmih drugega jutra se je javil prvi knjigovodja Dušan Gornik v stanovanju svojega gospodarja, da bi dobil od njega ključ, ki mu ga je izročil prejšnji večer. Gospod Volavšek se je proti svoji navadi šele oblačil. Zbudil se je bil z mučnim glavobolom in čisto otrpljenimi udi, zaradi česar je bil zelo čemeran. Na trkanje služkinje in njeno sporočilo, ki ga je povedala kar pri zaprtih vratih, je Volavšek vzel šop ključev izpod blazine svoje postelje in dal služkinji zahtevani ključ. Irma je še trdno spala; gotovo je lepo sanjala, ker se je njen lepi obraz v spanju lepo smehljajal. Previdno, da bi je ne zbudil, je Volavšek, ko se je bil obel, zapustil spalnico in brez posebnega teka sedel za mizo k zajtrku. Pravkar je bil razgrnil jutranji časopis, ko je nekdo viharo potrkal na vrata.

»Noter!« je nejevoljno zaklical Volavšek, a strah ga je spreletel, ko je stopil preden Gornik s pešnatim bledim obrazom in bledimi ustnicami.

»Kaj se je zgodilo, Gornik?« je vzključil in vstal. »Upam, da ni kateri izmed mojih poslovnih prijateljev ustavil plačil.«

»Ne, ne, gospod Volavšek! Toda okradil so vas, ne vem na kak način. Stirideset tisoč dinarjev, ki sem jih sinoči položil v denarno omarico, je izginilo. Ko sem omarico zjutraj odprl, jih ni bilo več.«

»Kaj? Čez noč je kdo denar ukradel? To je vendar čisto nemogoče! Ali je kdo nasilno vlomil?«

»Ne, ključavnica je čisto v redu. Tat je moral imeti ponarejen ključ.«

hiti hčeri, da bi vzela svojega izvoljenca, čeprav je sin premožnih staršev in prijazen mladenič. Ladislav in Evica sta se imela rada že več let in že dolgo sta se pripravljala na beg. Te dni pa so dobili Evičini starši iz Benetk dopisnico, na kateri mlada zaljubljenca sporočata, da sta srečno prispela v Benetke. Polakova sta takoj sedla na vlak in se odpeljala v Benetke vsa srečna, da je hčerka živa in zdrava. Zgodba se bo najbrž končala pred oltarjem.

Mlado življenje žrtev preživahnega silvestrovanja. V Veli Polani so obhajali v neki tamkajšnji gostilni Silvestrovo. Med gosti je bil tudi 28-letni posestnikov sin Jožef Gjerkeš. Ves večer je potekal v reču, proti jutru pa so se pričeli fantje prerekati in naposled so se zabijali noži. V mlaki krvi s prerezano žilo odvodnico je obležal Jožef Gjerkeš in nekaj časa za tem izdihnil. Orožniki so aretirali krivce in jih zaprli.

NAŠI NA TUJEM

Novice iz kolonij ameriških rojakov

Cleveland, decembra

V Clevelandu so našli nedavno mrtvega Rudolfa Mraka. Obesil se je doma v kleti. Bil je že delj časa brez dela, iz obupa je začel popivati, da ga je žena s hčerkico zapustila in se preselila k sosedom. Doma je bil pokojnik iz Gornjih Brd na Gorenjskem, odkoder je prišel v Ameriko l. 1910. Štel je šele 35 let.

Vlak je v Clevelandu do smrti povozil Andreja Režka. Pokojni je štel 64 let. Po poklicu je bil čevljar. Bil je gluhi in na železniškem križišču ni slišal vlaka.

V Libaryju je umrla zaradi hudih opeklin Franciška Ritonjeva, stara 42 let, doma iz Dolže pri Stopičah. Kot dekle se je pisala Brulčeva. V Ameriki zapuščala moža, dva otroka in sestro, v starem kraju pa dve sestri in dva brata.

V Clevelandu je postal žrtev brezvestnega voznika Štefan Likovič, star 44 let, doma iz Doblice pri Črnomlju. Doma je zapustil mater in več sester, dve njegovi sestri pa živita v Ameriki.

V Ironwoodu je v rudniku podsulo rudarja

Janeza Lukasa. Ko so ga odkopali, je bil že mrtev. Pokojni je štel 70 let.

Pijani avtomobilisti so zavozili v Clevelandu neke noči v hišico Matevža Petka. Mož je sedel sam v obednici in se je silno prestrašil, ko se mu je hišica stresla, kakor bi udarila v njo strela. Avtomobil se je zaletel v njo s tako silo, da jo je dvignil za štiri palce in tudi nekoliko pomaknil nazaj.

V Clevelandu je skočil z železniškega mostu in se ubil Janez Bok, samec, rojen v Brezah pri Ribnici. Štel je 41 let.

V Clevelandu sta umrla slovenski pionir Anton Zakrajšek, po domače Tekavec, star 64 let, doma iz Dvorske vasi pri Velikih Laščah, odkoder je prišel v Ameriko pred 41 leti, in Lojze Novinc, star 64 let, doma iz Velikega Lipovca pri Ajdovcu, odkoder je prišel v Ameriko leta 1898.

V Milwaukeeju sta umrla Jože Suban, star 45 let, doma iz Kostanjevice na Dolenjskem, in Valentin Razbornik, star 33 let, doma iz Ljubnega v Savinjski dolini.

V Boveyju je umrla Juriju Šuštaricu žena, stara 60 let.

V Chisholmu je umrla v Ameriki rojena Elza Funtkova, stara 30 let.

V Pittsburgu je nenadno umrla hčerka znane slovenske družine Lojzeta Kompareta Lojzka. Zvečer je bila še na veselici, zjutraj so jo pa našli v kuhinji mrtvo.

V Burleyju je umrla Marija Keržišnikova, rojena Rajnarjeva, stara 62 let.

V Venetiji je umrla Marija Tomšičeva, rojena Malešičeva, stara 64 let, doma iz Vinice, odkoder je prišla v Ameriko l. 1891. Mož ji je umrl že pred 22 leti. Zapustila je 7 sinov, dve hčeri, dva brata in sestro.

V Luzerni je umrl Lojze Grošelj, po domače Ravnarjev Lojze, doma iz okolice Tuhinja. Zapustil je ženo in tri nepreskrbljene otročičke. V Johnstownu je preminil Jože Miklavčič, doma iz Drage na Dolenjskem. V istem kraju so umrli Anton Kosmatin, star 29 let, njegova mati, stara 70 let, njegov starejši brat Jože Hreščak, star 33 let, in Anton Dimic. Tako je izgubila naselbina v enem mesecu šest rojakov; razen Miklavčiča je vse pobrala pljučnica.

Srčna kap je zadela v Clevelandu 53-letnega Lojzeta Piškurja iz Stične na Dolenjskem, v Sheyboganu pa Franciško Resnikovo, stara 53 let.

V mestu Ellyju je nenadno umrl Janez Remec, star 62 let.

V Chisholmu je umrl v Ameriki rojeni Stanko Ncsan, star 21 let.

V Braddocku je umrla Katarina Germova, stara 73 let, doma iz Gorenjega Logatca.

V Milwaukeeju je umrl Ferdinand Koren, star 43 let, doma iz Drežnice nad Kobaridom.

V Conzutu je umrl Matevž Drašler, star 70 let, doma iz Borovnice.

V Akronu je umrl Lojze Suber, star 50 let, doma iz Kumpolje na Dolenjskem.

V Manvilleju je umrl Matija Mihelič.

V Wilardu se je z vrelo vodo do smrti poparila hčerka slovenskega farmarja Jožeta Slemca. Pestovala je svojega štiri mesece starega brata in padla z njim vred v škafo vrele vode.

Eden izmed najstarejših rojakov, Jožef Zalar, je umrl v starosti 93 let. Doma je bil iz Dola pri Borovnici. V Ameriki je živel 45 let; v zadnjem času je bival v Clevelandu. Zapuščal dva sinova in dve hčeri in okoli 70 vnukov in pravnukov.

Dalje so umrli: Franc Podlipec, star 69 let, doma iz Male Ligojne pri Vrhniki (v Ameriki je živel 30 let); Marija Skubetova, rojena Lovšinova, stara 60 let, doma iz Ribnice na Dolenjskem; Matevž Drašler, star 70 let, doma iz Borovnice; Franc Bertonec, star 75 let, doma iz Gorenje vasi pri Škofji Loki; Matevž Milavec, star 69 let, doma iz Dvorske vasi pri Velikih Laščah; Ignac Omahne, star 71 let; živel je v Pittsburgu.

V Calomettu se je smrtno ponesrečil Albert Jenič, star 16 let. S 14-letnim bratcem sta se igrala in med igro ga je bratec ustrelil. Pokojni je bil sin Lojzeta Jeniča iz Rymboultowna.

V Clevelandu sta umrla Matevž Milavec, star 69 let, doma iz Dvorske vasi pri Velikih Laščah, in Jože Zalar, star 96 let, eden izmed prvih slovenskih priseljencev.

Iz Waubacha (Nizozemska) nam pišejo: Podpisani se najlepše zahvaljujem Jugoslovenskemu društvu sv. Barbare v Neuwenhagenu, ki mi tako radodarno pomaga z denarnimi sredstvi, ker sem bolan in nesposoben za delo. Anton Zagar, rudar.

»Toda kako je dognal besedo, na katero je ključavnica postavljena? Ta beseda je bila vendar skrivnost naju obeh, saj je menda niste nikomur zaupali?«

»Ne, tega nisem storil, gospod Volavšek. Zanesljivo vem, da nisem te besede nikomur povedal.«

»Vidite torej, da brez te besede tudi zelo dobro ponarejeni ključ ne bi pomagal. Ali ste natančno pogledali skrinjico? Morda leži denar v skrinjici tako, da ga v razburjenju niste opazili? Skoro ne verjamem v tatvino, dokler se sam ne prepričam.«

Volavšek je pustil zajtrk na mizi in hitel v pisarno, ki je bila v prvem nadstropju hiše. Pisarniški uslužbenci in trgovski pomočniki, ki o tatvini še niso ničesar izvedeli, so se zelo čudili, ko je njih šef tako silno razburjen pritekel v malo sobo, kjer je delal prvi knjigovodja Dušan Gornik in kjer je bila velika železna denarna skrinjica. Mladi mož je bil poprej, preden je šel obvestiti svojega gospodarja vrtaca blagajne spet skrbno zaklenil in jih je zdaj brez velikih težkoč odprl, ker je mehanizem deloval čisto v redu.

»Če bi tatovi odpirali blagajne tudi s pomočjo najboljših vlomilskih priprav,« je menil Volavšek, ki je gledal odpiranje blagajne, »tako čisto brez sledu bi se to ne moglo zgoditi. Če je denar res izginil, o čemer še zmerom dvomim, ga gotovo niso vlomilci ukradli.«

Medtem ko so bile v spodnjem delu omarice shranjene poslovne knjige, je bil v gornjem delu s posebnimi debelimi jeklenimi ploščami zavarovan predelek, v katerem so shranjevali vrednostne papirje in gotovino.

Ko je Gornik s posebnim ključem odprl tudi ta predelek, je bilo v njem vse v redu. Kakor nedotaknjene so ležale v njem razne listine in tudi nekaj denarja.

»V to usnjeno torbico sem bil položil oba zavojčka bankovcev,« je pojasnil Gornik, ki je spričo silnega razburjenja komaj mogel govoriti, »in ker je bila torbica prazna, ko sem bil poprej odprl omarico, ne morem misliti na kaj drugega kakor na tatvino ali pa na čarovnijo.«

»Preiščiva še enkrat!« je vztrajal Volavšek. »Hkratu pa dobro premislite, ali niste denarja morda shranili drugje.«

Brez premišljanja je Gornik odločno odkimal.

Čisto izključeno. Mirno lahko prisežem, da sem vsoto, ki sem jo prejel iz vaših rok, shranil v to torbico, v kateri ni bilo zdaj, ko sem jo spet odprl, niti koščka papirja več.«

»Čudno zagonetna reč je to,« je menil trgovec in začel še enkrat brskati po omarici. »Vzemimo, da je bila ta tatvina sploh mogoča. Vendar pa je čudno, zakaj je tat vzel samo onih 40.000 dinarjev, ves drug denar pa je pustil. Najbrž drugega denarja ni videl, kar je pa tudi malo verjetno.«

Gornik na pripombe svojega šefa ni mogel ničesar drugega odgovoriti kakor da je tudi njemu ta vlom nerazumljiva uganka. Po ponovnem preiskanju vse skrinjice je moral Volavšek naposled priznati, da v njej ni pogrešanega denarja. Razburjen je začel po sobi sem in tja korakati.

»Kako naj rešiva to uganko?« je vprašal. »Ali koga sumite? Ali morda samo domnevate, kako bi se moglo to zgoditi?«

»Nikogar ne sumim, gospod šef, saj si ne morem predstavljati, kako je tat vdrl v blagajno. Mislim, da bi vsekakor bilo treba o vlom obvestiti policijo.«

»Gotovo!« je živahno pritrdil trgovec. »Sam bom to storil kar po telefonu. Izmed uslužbencev ne sme zaenkrat nobeden zapustiti hiše. Ne sumim sicer nikogar, toda spričo tega skoraj nemogočega vloma je vendarle potrebno, da se preiskava izvrši čim temeljiteje. Vi ste odgovorni, gospod Gornik, da se ne bo nihče odstranil iz hiše.«

Ko je Volavšek hotel zapustiti sobo, da bi telefoniral policiji, je začutil na svoji roki nekaj hladnega. Bila je vlika doga, ki je prilezla izpod Gornikove pisalne mize in se začela dobrikati gospodarju.

»Na psa nisem bil niti mislil,« je rekel. »Kako pa se je nanašala žival davi, ko ste stopili v pisarno?«

»Nero je ležal kakor zmerom na svoji preprogi pred denarno omarico in mi je veselo skočil nasproti, ker je bil menda zadovoljen, da je njegova nočna straža minila.«

»In kljub temu verjamete, da se je ponoči kak tupec prikradel v sobo in vlomil v omarico? Ne, dragi prijatelj, če bi se to zgodilo, bi bil eden izmed obeh mrtvih, tat ali pa pes, če bi bil tat tudi oseba, ki jo nes pozna, bi Nero prav tako storil svojo dolžnost...«

Ko je Gornik nato obvestil o tatvini trgovske pomočnike in knjigovodje, je nastalo med njimi veliko razburjenje. Vse križem so začeli ugibati, kako bi se to moglo zgoditi, in izražali so najčudnejše domneve. Vsak posameznik je kazal neugoden

BANKA BARUCH

11, Rue Auber, Paris (9^e)

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem denarnem kurzu. Vršni vse bančne posle najkulantneje. Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64, Bruxelles; Francija: št. 1117-94, Paris; Holandija št. 1458-66, Ned. Dienst; Luksemburg: št. 5967, Luxembourg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice. 56

ŽENSKI VESTNIK

Pranje finih čipk

Sirovo mleko postavi v kozi na ognjišče, da se segreje (zavreti ne sme) in v mlačnem mleku operi čipke. Če so čipke zelo fine, jih zavij na kako steklenico in s steklenico vred peri v mleku, in to tako, da z roko nalahko drgneš po čipkah, obračaje pri tem steklenico. Potem jih speriš v mlačni vodi. Zadnji vodi pa dodaj malo sladkorja, ker sladkor porškrabi čipke. Čipke zavij nato v suho krpo in še vlažne z ne prevročim likalnikom zlikaj.

Črne čipke ali čipkasto blago istotako operi, le da jih poškrabiš z želatino in črno kavo. Mlačno črno kavo precedi skozi krpo, raztopi v kavi košček želatine, pomoči v njej otisnjene čipke, spet otisni in zavij v suho krpo, nato še vlažne zlikaj. Čipke pa likaj vedno po krivi strani (narobe).

Tudi črne volnene obleke, če si jih opravi, poškrabi z želatino in črno kavo, ker vsako blago, tudi volneno, je malo poškrabljeno, pri pranju pa izgubi škrob in postane nekažno cunjasto.

Da pa barvo obleke poživiš, dodaj zadnji vodi, v kateri obleko izpiriš, nekaj žlic kisa. Volneno blago, če ga opereš, ne ožemi, temveč samo malo otisni, nato zavij v krpe in še vlažno na nepravilni strani zlikaj, in to porčasi, da se blago pod likalnikom posuši.

Za kuhinjo

Pomarančna solata. Drobnó zreži skodelico pomarančnih olupkov. V skledo deni tri četrti skodelice pomarančnega soka, eno

skodelico drobno narezanih jabolč, pol skodelice zrezanih dateljnov, dve žlički limonovega soka, dve žlici sladkorja in zrezane pomarančne olupke. Vse skupaj dobro zmešaj in postavi za eno uro na hladno, nato daj na mizo.

Puding s suhim mesom. Mešaj, da naraste: 4 rumenjake in šest dek sirovega masla. Potem primešaj 6 v mleku namočenih in otisnjenih žemelj, 20 dek kuhane sesekljanega gnjati in malo soli. Vse skupaj dobro zmešaj in nato previdno primešaj še sneg štirih beljakov. Posodo za puding dobro pomaži s sirovim maslom, peci z drobtinami, stresi noter pripravljeno zmes, razravnaj in posodo zapri. Posodo postavi v krop in naj vre tri četrti ure. Kuhani puding zvrni na topel krožnik in daj z gobovo omako na mizo.

Obloženi kruhki. Štruco belega kruha zreži na tanke kose in ga v pečici opeci, da zarumeni. Jajca skuha v trdo, jih olup, rumenjake in kos sirovega masla dobro zmešaj, dodaj še žličico gorčice in drobno sesekljane beljake in mešaj dalje, da postane gosto in da narase. S tem pomaži opečene in hladne kruhke, po vrhu pa obloži s tanko narezanimi paradižniki. Daš s čajem na mizo.

Žlični iz smetane. V skledo stresi 15 dek moka, dva rumenjaka, malo soli in mešaje prilijaj četrt litra sladke smetane. Testo dobro stepaj in sicer tako dolgo, da se delalo mehuri. Iz testa reži z žličico drobne žličnice, ki jih zakuhaj v slan krop. Vro naj pokrito približno 10 minut. Kuhane ocedi in polij z mrzlo vodo. V kozi razbeli sirovo maslo in zarumeni malo drobtin. Na drobtine stresi ocejene žličnice, a ne mešaj, temveč kozo samo potresi, da se žlični ki povaljajo v drobtinah. Daš z jabolčno čežano na mizo. Kdor hoče, na njih potrese še s sladkorjem.

Dušeno goveje meso. Kos govejega mesa potolci in osoli. V kozo položi tanko narezane slanice, eno čebulo, peteršilja, korenčka, timjana, malo dišave in malo popra. (Vso zelenjavo drobno zrezano.) Na vse to položi pripravljeno meso, prilij še nekaj žlic juhe in pokrito duši. Med dušenjem meso večkrat obrni in duši tako dolgo, da se ves sok pokuha in ostane samo mast in se je meso kakor zelenjava lepo porumenilo. Sedaj deni meso na topel krožnik in pokrito postavi na toplo. Na mast in zelenjavo pa potrese dve žlici moka in mešaj, da moka porumeni, nato

zalij z mrzlo juho, in ko prevre, prilij še čašo belega vina in sok pol limone. Ko je omaka malo povrela, jo pretlači skozi sito, zlij nazaj v kozo in zloži noter meso, ki si ga med tem razrezala. Ko je vse skupaj še molo povrela, daj na mizo. Zraven daš kruhove cmoke in po volji še solato.

Zmleta nadevana pečenka. Zmleti na strojčku 25 dkg govejega, 25 dkg sviniskega in 25 dek telečjega mesa. Zmleto meso osoli, malo popopraj, dodaj eno drobno zrezano čebulo in zmešaj. Oblikuj meso (z roko) v podolgovat tanek zrezek. Po zrezku potresi narezano slanico, malo kuhane sesekljanega gnjati, žlico sesekljanih kaper in eno sardelo. Zrezek zvij in poveži v obliki klobase, položi na vročo mast in peci kot navadno pečenko. Med pečenjem prdno polivaj, po potrebi dodaj žlico ali dve vode. Ko je meso že skoro pečeno, žvrkljaj v loncu četrt litra kisle smetane in malo moka, polij po mesu in peci dalje, da lepo zarumeni. Po potrebi prilij še malo vode, če se je sok preveč zgostil. Pečeno zreži na tanke kose, zloži na podolgovato skledo in precedi sok po mesu. Zraven daš valjance dušen riž in slično; lahko tudi solato.

Kuhana tečja glava. Telečjo glavo dobro očisti, operi in obriši. Nato odrgni s soljo. Skozi gobec nad jezikom porini kuhalnico skozi in skozi, da ostane gobec odprt in da se glava tudi znotraj dobro skuha. Nato zavij glavo v čisto krpo, porini skozi veliko kuhalnico ter obesi glavo tako v velik lonec, da bo glava visela v loncu. Nato nali toliko mrzle vode, da je glava vsa v vodi, šele nato jo pristavi k ognju. Vre naj 2—3 ure. Ko je glava mehko kuhana, jo dvigni, dodaj še vso zelenjavo kakor korenček, peteršilj, zeleno, čebulo, malo popra in lavorjev list. Ko je glava mehko kuhana, jo dvigni iz lonca in obeh takoj jezik. Glavo nareži in zloži v toplo skledo. Zelenjavo pa ocedi in jo naloži naokoli. Daš s hrenom na mizo.

Praktični nasveti

Če je koža obraza zelo suha, tedaj si namaži obraz zjutraj in zvečer s kako mastno kremo. Obraz si najprej dobro umij z mlačno vodo, nato dobro obriši in namaži, odnosno vdrgni kremo v kožo. Če je koža razkava, bo lanolinova krema najhitreje pomagala. Puder suhi koži zelo škoduje, ker postane koža še bolj suha. Za umivanje obraza rabi

občutek v strahu, da morda njega sumijo tatvine.

Komaj pol ure potem, ko je Volavšek javil vlom policiji, sta prišla v pisarno dva resna gospoda, izmed katerih se je eden predstavil za kriminalnega komisarja Živiča, med tem ko je njegov spremljevalec, ki se je držal bolj v ozadju, bil videti podrejen uradnik.

Molče je komisar poslušal Gornikovo pripovedovanje. Ko je Gornik končal pripovedovanje, še tudi ni bil deležen nobenega vprašanja. Komisar Živič je zelo pazljivo pregledal omario od vseh strani in si dal od Volavška pojasniti vso napravo in način odpiranja, potem pa se je obrnil na okradenega z vljudnim vprašanjem: »Ali vas smem prositi, da mi med štirimi očmi to in ono pojasnite?«

Takoj je trgovec stopil v stransko sobico, v katero mu je sledil tudi Živič.

»Težavna reč, gospod komisar,« je menil Volavšek, ki je bil videti zelo potrta. »Naj so lopovi dandanes še tako pretkani, vendar naposled tako premeteni ne morejo biti, da bi se napravljali nevidni in lahko skozi ključavniske luknje lazili v blagajne.«

»Ne! Prav zaradi tega mislim, da v tem primeru ne gre za tuje vlomilce. Odgovorite mi, prosim vas, na nekaj vprašanj. Kdo shranjuje pri vas ključ?«

»Če ne zapustim jaz zvečer zadnji pisarne, kar se sicer navadno zgodi, pripade ta dolžnost mojemu prvemu knjigovodji Gorniku, ki tudi podnevi pazi na blagajno. On mi potem izroči ključ v mojem stanovanju in ga drugo jutro spet dobi od mene.«

»Ali je bilo tako tudi včeraj in danes?«

»Da!«

»Je to tisti sveženj ključev, ki sem ga bil prej držal v rokah?«

»Da! Dvojnih ključev zaradi večje varnosti sploh nimam.«

»Komu je gospod Gornik v vašem stanovanju izročil ključ?«

»Meni samemu, gospod komisar!«

»In kje ste imeli ključ šranjene do davi?«

»Po stari navadi sem jih najprej vtaknil v žep in jih položil pozneje, ko sem se slekel in šel spat, pod blazino v postelji.«

»Na tisto mesto torej, kjer ste jih dobili davi, kajne?«

»Gotovo. Možnosti, da bi mi jih kdo vzel, sploh ni.«

»Ali veste to čisto zanesljivo? Ali ni mogoče morda kateri izmed vaših domačih priti v spalnico?«

»Ne Sinoči sem za seboj zaklenil vrata in sem spet odinil zapah šele davi, ko je prisel Gornik, da preyzame ključ.«

»Ali ima spalnica samo en vhod?«

»Da! Sicer pa je že iz različnih drugih vzrokov čisto brezpredmetno, v to smer zasledovati zadevo. Nihče ne more vzeti izpod blazine ključev, ne da bi me pri tem ne zbudil. Imam tako lahko spanje, da se zbudim že, če se mi kakšen človek samo približa. Tudi moja žena ne spi zelo trdno. Misel, da bi kdo dyakrat neopaženo stopil v mojo spalnico in imel opravka ob moji postelji, je čisto nemogoča, zlasti ker sem bil tudi z lastno roko zapahnil vrata.«

»In vendar se da nočni vlom pojasniti samo na ta način. Nedvomno je denarno oma-

rico odprl samo domač človek s pravim ključem in s potrebno odpiralno besedo.«

»Tako mislim tudi jaz, in prav to je zagonetno pri vsej zadevi. Ponavljam vam, gospod komisar: razen moje žene in mene ni nobena druga živa duša stopila ponoči v mojo spalnico.«

»Koliko oseb šteje vaša družina?«

»Imamo dve služkinji in družabnico.«

»Razen vas torej same ženske. Ali katero izmed njih sumite?«

»Prej bi smatral za mogoče, da sem sam v spanju vstal in izvršil tatvino, kakor da bi osumil katero izmed teh oseb. Vzroki, ki tako domnevo izključujejo, so različni, kakor sem vam bil že povedal. Pri vходу v moje stanovanje je aparat, ki je zvezan po žicah z budilno napravo ob mojem vzglavju. Če je električni tok v napravi, ne more nihče skozi vrata neopaženo, ker začne budilna naprava močno zvoniti. Druge poti ni do pisarne. Zato morate razumeti, gospod komisar, da bo po vsem tem treba iskati drugod sled.«

Živič je nekaj trenutkov razmišljal, potem pa je hitro vprašal: »Kako dolgo je prvi knjigovodja Gornik že uslužben pri vas?«

»Šest let.«

»In niste imeli v tem času nikdar povoda za dvom v njegovo poštenje?«

»Gotovo ne, ker bi mu sicer ne bil izročil tako zaupnih poslov.«

»To je vsekako umljivo. Nalašč preiskusili pa njegove poštenosti pač niste še nikdar?«

(Dalje.)

pri suhi koži mastno milo ali milo za dojenčke. V takem milu ni nič sode, napravi kožo voljno in je ne izsuši.

Kako očistiš prašno obleko. Obleko najprej dobro stresi, potem še staviš v iztepačem ali s šibo (pazi pri tem na gumbce, da jih ne zbiješ!), šele nato obleko srtiš. Moške hlače obrni in skrtiš prah tudi ob šivih, ker tam se največ nabere prahu. Pri prašenju oblek je glavno, da jo dobro strešiš, saj s skrtanjem ne odstraniš prahu, a preveč krtačenja tudi škoduje obleki, ker krtača potrga dlavičice na blagu.

Če ti roke pokajo, jih vsak večer kopaj v ovsenem zdrobu. Ovseni zdrob popari in ko se toliko shladi, da lahko v njem držiš roke, jih drži v kopeli vsaj četrt ure. Nato izplahni roke v mlačni vodi, dobro obriši in namaži z glicerinom. Zelo dobro je, če zmešaš polovico glicerina in polovico medu in si s tem mazilom namažeš roke. Da pa posteljnine ne zamažeš, si nataknj kake stare rokavice ali pa zavij roke v krpe. Če te srbi koža, jo nadrgni z limonovo lupino, ki kožo naredi mehko. Trde nohte na nogah, ki režejo v meso, je treba vsak dan trikrat namazati s taninom, pomešanim z vodo. Po nekaj tednih dobijo nohti pravo obliko in ne režejo več.

Madeže od firmeža, smole, olnate barve ali kolomaza tako očisti, da se madež ne za- je v blago, in to s terpentinovim cvetom. Da pa bo terpentin močnejši, postavi stekleničko s terpentinom v vodo in nato postavi na

ognjišče, da se terpentin segreje. Segret terpentin vse hitreje izčisti madež. Če je pa madež debelo namazan, ga, preden pričneš čistiti, previdno z nožem postrgai z blaga, potem namaži s sirovim maslom in šele nato čisti s toplim terpentinovim cvetom.

Če se ti roke pote, si jih vsak večer umij v mlačni vodi, kateri dodaš nekaj kapljic benzoetinkture (dobiš v drogeriji). Roke si dobro umij obenem tudi z milom. Zjutraj pa, ko se umiješ, si roke namaži s formalinovým špiritom in ko se špirit na rokah posuši, si jih namaži z mešanico špirta in limonovega soka. Zmešaj v stekleničico vsakega pol. Pred uporabo stekleničico dobro stresi, da se tekočina dobro zmeša.

Zobna voda. V stekleničico si daj v drogeriji zmešati tekočino in imela boš najboljšo ustno vodo: 3 grame janeževnega olja, 5 gramov metnega olja, 50 gramov 3% vodikovega dvokisa in 340 gramov alkohola. Najprej se zmešajo olja in alkohol, nato prilije še vodikov dvokis. Če hočeš, da bo ustna voda rdeča, naj prilije v drogeriji še malo košeniljeve tinkture. Uporabljal tako, da denes v kozarec za požirek vode, kaneš noter nekaj kapljic te tinkture in izpiráš usta.

PRED SODNIKI.

Sodnik: »Vi ste izvršili vlom na skrajno nesramen način.«

Tat: »Seveda, veste, s sramežljivostjo bi si pri vlamu ne pomagal mnogo. ...«

postane tam podložnik ne samo pred svojo ženo, temveč tudi pred vsemi ženskami, celo pred tujimi, ki stanujejo v tej hiši. Hrano mu sme dajati samo njegova lastna žena.

V teh treh tednih, ko sem bival v hiši žene Dagumau, sem imel nekoč priliko, da sem videl, kako se ti Sumatrance moziijo in ženijo. Najmlajša sosedova sestra si je izbrala za moža nekega mladeniča iz sosedne vasi. Ko so določili dan poroke, so se kmalu začele svatbene slovesnosti. Navzočne so bile vse predstojnice vasi, od moških pa je smel prisostvovati samo bodoči mož. Meni so izjemno dovolili dostop zaradi spoštovanja do tujcev, ki jih smatrajo za nekaj več. Nevesti je bilo ime Upik, ženinu pa Bezar. Najvišja zastopnica vasi je pristopila k ženinu in rekla: »Poročim te s to žensko. Dobiš petdeset zlatnikov.« Ženin je nato odgovoril: »Da, vzamem jo za ženo in sem zadovoljen z doto!« To je vsa ceremonija poroke. Ženin gre lahko nato domov, ženske na ostanejo na svatbi kakih osem dni. Mlad mož pride lahko k svoji ženi le takrat, kadar ga pokliče.

Ded tem ko praznujejo ženske svatbo, prihajajo na obiske mnogoštevilne ženske iz sosednih vasi. Tem seveda zelo gostoljubno postrežejo z jedmi in pijačo. Z domačini vred se vesele cele dni, pojo, si pripovedujejo pravljice, se smejejo, da se razlega daleč naokrog, ali pa prav po žensko neprestano klenetajo o tem in onem. Dostop imajo seveda samo ženske. Mož ne puste sploh k nobenim slavnostim, ker morajo doma opravljati najrazličnejša dela.

Nevesta si po poroki nadene vsa mogoča olupševalna sredstva, hodi ponosno po vasi, se razgovarja z domačimi, poje, pleše in se smeje od same sreče. Ženske se seveda same maste z vsemi dobrotami, ki so bile pripravljene za svatbo. Moški se smejo dotakniti le tega, kar ostane, in tudi to šele pozneje, ko so vse slovesnosti pri kraju in če jim žene dovolijo. Na šesti dan slavnosti obišče mlada žena možovo mater. Tu proslave tudi zadnji dan svatbe med ženskimi sorodnicami in gosti. Jedila za ta dan pa mora mlada žena prinesiti s seboj. Na večer tega dne šele vzame žena moža s seboj, s tem pa mož končno zapusti domačo hišo.

Zakonska sreča Upike in Bezarja pa ni trajala dolgo. Že čez kakih 14 dni je izrazila neka druga ženska željo, da bi rada imela za moža Bezarja. Ker tudi Upik ni imela ničesar proti temu, je bila kaj kmalu nova poroka. Bezar je imel tako naenkrat kar dve ženi. Ženi sta sklenili pogodbo, da ima vsaka pravico do tega moža za teden dni menjaje se. Kljub temu, da se mi je čudno zdelo, kako je moglo priti do tega, vendar nisem niti enkrat opazil, da bi prišlo med obema ženama do kakšnega ljubosumja ali celo do kakšnega ravsanja.

Če sta se dve ženi domenili, da bosta imeli menjaje se vsaka nekaj časa enega in istega moža, sta obe strogo pazili, da se ne bi pogodba od katerekoli strani kršila. Ko je Bezar po prvem tednu ostal le en dan preveč pri svoji drugi ženi, je že prišla Upik, njegova prva žena, v spremstvu matere in sorodnic v hišo druge žene in tam napravila precej hrupa. Najslabše je v tem sporu doletelo seveda moža Bezarja, kajti prva žena ga je pošteno obdelala s pestmi, ga ozmerjala, nato pa napodila k sebi domov. Tam so ga čakala za kaznen najraznovrstnejša dela. Kaznovala ga je tudi na ta način, da mu prvi dan ni dala nobene hrane. Kadar pa kakšna žena le prehudo nastopi proti svojemu možu, sme ta samo reči: »Zapuščam te« in se vrniti na dom svoje matere. Le na ta način je bila izvršena ločitev po tamošnjih zakonih. Tudi žena sme isto storiti, toda v tem primeru mora skrbeti za svoje otroke.

Ko sem čez dva meseca zapustil te dobre ljudi, so me naravnost obmetali z darili. Iz bližnjih in daljnjih vasi so hiteli možje, žene in otroci, da mi dajo roko v slovo. To modo podajanja roke ob slovesu sem uveljavil jaz med temi ljudmi. Vse je kazalo, da

Na otoku Sumatri so možje sužnji žen

Čudne so razmere pri divjem plemenu Menangkabau na otoku Sumatri. Tam res dobesedno vladajo ženske, med tem ko imajo moški podrejeno vlogo sužnjev. Življenje v hiši, kjer stanuje družina iz tega plemena, nam je prav zanimivo opisal Nemec Hiller, ki se je mudil med temi divjaki. Hiller piše med drugim:

»Menda ni lepše pokrajine, kakor je ta na Sumatri, kjer se razprostira visoka planota Menangkabau, po kateri se imenuje tudi ondotno plemo. Na njej je krasno jezero, okoli katerega so vasice, ki jih obdaja vse naokoli z gozdom poraslo slikovito gorovje. Domačini nimajo prav nobenega stika z ostalim svetom.«

»Ko sem se bližal,« tako pripoveduje Hiller, »s svojimi štirimi Malajci veliki vasi, niso bili domačini prav nič prestrašeni, pač pa neznansko začudeni. Iz njihovega vedenja se je moglo razbrati, da so bili pripravljeni, izkazati vso čast tujcu, ki jih je obiskal.

Ko me je moj vodnik predstavil predstojnici vasi, lepi 26 letni ženi Dagumau, me je ta povabila v svojo hišo. Bila je to najlepša hiša v vasi. Odkazala mi je snažno sobo, katere okno je gledalo proti jezeru. Takoj so pristopili moški in mi začeli ponujati najrazličnejša jedila. Dva moža sta mi celo pomagala, da sem odložil obleko in se šel najprej kopat v jezero. Kamor sta me tudi spremila. Če bi ne bil moški, ampak belokožna ženska, bi mi bili tamošnji domačini v onih tednih, ko sem bival kot gost med njimi, izkazovali prav gotovo še večje časti, kakor so mi jih sicer. Toda bil sem le moški in so me zato smatrali za nekakega podrejenega belega boga. Zato se je tudi že po nekaj dneh polegla njihova radovednost in kmalu nisem bil deležen kake posebne pozornosti več. To na je imelo drugo dobro stran: mogel sem čisto v miru opazovati razmere, ki vladajo na tem daljnem otoku.

Kakor hitro doseže deček tega plemena zrelostno dobo, nastopi zanj doba suženjstva. Njegove sestre mu takoj dodele drugo stanovanje v sosedni hiši, same pa ostanejo z materjo skupaj v glavni hiši. V tem posebnem stanovanju ostane toliko časa,

dokler ne vrže nanj očesa kako lepo ali tudi ne posebno lepo dekle in si ga izbere za moža, ne da bi on sam imel pri vsem tem kaj besede. Ko pa postane zakonski mož, nima nikdar glavne besede v hiši, ničesar ne odločuje in mora storiti to, kar mu ženske zapovedo.

Ker možje nimajo na ta način nikakega svojega premoženja, s katerim bi lahko razpolagali, in poleg tega njihova beseda prav nič ne zaleže, tudi nimajo nikake pravice, da bi postali dediči premoženja v hiši. Dedujejo samo ženske. Hiše, posestva in živina so last le žensk. Deček dobi ime po svoji materi. Če se oženi, dobi ime svoje žene. Če ga žena spodi, kar se ne zgodi tako redko, tedaj se mož vrne k svoji materi, hkratu pa snet prevzame materino ime.

K hiši, v kateri stanuje žena, pripadajo dve, tri ali štiri hišice, v katerih stanujejo moški. Največ vasi je takih, ki imajo le kakih 50 do 60 družin. Tem družinam stoji na čelu tako imenovana ibu. Več teh žen sestavlja nekaj višji svet plemena. Pri teh ljudeh ni prišlo v navado, da bi jim vladala kakšna kraljica ali sploh ena sama vladarica. Za najvažnejše reči je izvoljenih deset žena, ki predstavljajo nekaj vrhovni zakonodajni svet plemena Menangkabau.

Zakonskih mož tudi ne smatrajo za družinske člane, ampak bolj kakor nekake goste, ki jih ženske zmerom lahko izženejo. Tako se zelo pogosto zgodi, da žene menjavaio svoje može, kakor se jim zljubi, in jih tudi med seboj zamenjavaio. Celotno ni preveč redko, da žena posodi svojega moža drugi za nekaj tednov. Zato na drugi strani tudi ni čudno, če se ženske včasih kar malo stepo za kakega boljšega in lepšega moža in da ima v takem primeru kakšen lepoteč tudi po več žen, včasih samo zato, da ni prepira. Da le ne bi bilo preveč nespornostim in morda kakšnih srditih ženskih pretepev zaradi mož, si ženske znajo pomagati z nekakimi pogodbami, ki jih tudi precej sveto drže. Celotno mož same vaške predstojnice nima nikake večje besede. Družabno je na dosti nižji stopnji kakor najsiromašnejša žena iz vasi. Če se mlad fant poroči, zapusti hišo, v kateri stanuje njegova mati, se preseli v hišo svoje žene in

jim je bila ta novost zelo všeč. Več kakor tisoč ljudi se je nabralo, ki so me spremljali iz vasi, ko sem odhajal. Na stotine se jih je kar trgalo, kdo bo bil tisti srečnejši, ki bi mi smel nesti mojo prtljago. Vseh vrst jedil in najljepših sadežev so mi nanesti sku-

paj v toliki meri, da bi kar lahko začel s trgovino. Moja gostiteljica pa mi je izkazala še prav posebno čast. Dala mi je poljub, in sicer prav posebne vrste, kakor ga poznajo samo na Sumatri: z nosom ob nos.

Zamorci poznajo strašne strupe

Pred časom je na neki farmi v angleški zahodni Afriki nenadno umrl črni nadzornik zamorskih delavcev. Njegovo truplo so raztelesili, vendar ni bilo prav nobenega znaka, da bi bila moževna smrt povzročila zločinska roka. Toda tudi za naravno smrt ni bilo znakov, ki bi jo bili opravičevali. Moža so pokopali in reč je bila kmalu pozabljena. Pozabil pa je ni neki uradnik, ki se je zanj zanimal bolj s stališča znanosti. Počasi je poizvedoval in nazadnje vendar le dognal, da so rajnega nadzornika vsi zamorci hudo črtili, češ da je izdal skrivnost svojega zamorskega rodu belim priseljencem. Zato se je uradniku kmalu zdelo precej verjetno, da je črni nadzornik padel kot žrtev maščevanja svojih črnih rojakov.

Ta sum se je zgostil na osebo nekega zamorskega delavca, ki so ga takoj zaslišali. Toda mož je odločno zavračal vsak sum. Nato so preiskali njegovo koč. Toda v njej niso našli ničesar sumljivega. Samo na podstrešju njegove koč so dobili košarico, v kateri je bilo nekaj suhih jagod. Nekatere izmed teh jagod so bile velike kakor češnje in so bile rumenkaste barve. Druge jagode pa so bile mnogo manjše. Dasi so bile suhe, so imele še rdečkast soj. Ko so zamorca vprašali, zakaj hrani te suhe jagode, je odgovoril nekaj čisto nedolžnega, tako da je bilo vse res verjetno. Ko pa so le izrazili svoj sum, da so morda te jagode strupene, se je ponudil, da bo vse jagode vpričo vseh snedel, če to žele.

Tedaj pa je omenjeni uradnik velet vpričo zamorca vse suhe jagode zmešati in jih stolci v prah. Ta prah je potem ponudil zamorcu, naj ga pojé. Zdaj pa se je zamorec ustrašil. Nikakor ga niso mogli pripraviti do tega, da bi bil pojedel tisti prah. Zdaj

so ga huje prišli, in priznal je, da suhe jagode same še niso strupene, da pa zmlete v prah in skupaj pomešane pomenijo hud strup. S tem je bila belim spet izdana skrbno hranjena skrivnost zamorskih rodov. Ta strup je tak, da bi ga v truplu zastrupljenega človeka ne mogla najti še tako skrbna preiskava.

Afriški zamorci imajo mnogo takih plemenskih skrivnosti o lastnosti svojega rastlinstva. Dobro znajo delati razne strupe. Zamorci v francoski Gvineji poznajo tako rastlino, ki je njen sok nenavadno hud in zahrbtn. Če sok te rastline pomešajo z indigovim modrilom, s katerim zamorci barvajo svoje predpasnike, je tak predpasnik za dotičnega človeka brezogojno smrten. Strup, ki je v barvilo pomešan, zaide v kožne luknjice, da človek naenkrat ohromi in v nekaj urah potem v strašnih mukah umre.

Ceprav pa zamorci znajo dobro pripravljati strup iz rastlin, se vendar le redko dogaja, da bi svoje znanje zlorabili za umore. Silno redki so primeri, da bi kak zamorec zastrupil svojega rojaka zaradi osebnega sovraštva. Kadar zamorci koga umore s strupom, je to samo izvršitev obsodbe, katero je izreklo nad njim skrivno sodišče zaradi izdajstva verskih ali plemenskih skrivnosti. Pa še v takem primeru navadno ne izvrše smrtne obsodbe, ampak obsojenca napravijo neškodljivega na drug način, ki pa je seveda tudi krut. Da bi klepetacu preprečili, da bi ne mogel več klepetati, mu zastrupijo glavniki. Ostre zobe lesenega glavnika močno namažejo z nekim rastlinskim sokom, ki potem, ko se človek z glavnikom češe po glavi, zaide v kožo, nato pa nastopi nekako otrpnenje. Tak človek ostane vse življenje bebast.

Petrolej največje bogastvo Rusije

Rusija je neobičajno bogata na petroleju. Ze nštevila petrolejska polja, ki so jih odkrili letos, dokazujejo to. V Aserbejdžanu, središču ruske petrolejske industrije, so odkrili lani, dokazujejo to. V Aserbejdžan-večja pa v aljaškem okrožju, ki je prav blizu tega središča in v območju močno razvite železniške mreže. Prav blizu je tudi morje. Z uspehi so bila kronana vrtanja v okolici Kizil-Tepe. Curek petroleja, ki je na tem polju privrel na dan, je dal v 24 urah 8000 ton petroleja. Še večjo pomenbnost pa dobiva to novo odkritje ob dejstvu, da je ta petrolej neverjetno dobre kakovosti in se zraven tega dobiva prav nizko. Na ta način bo črpanje na tem odseku mnogo cenejše in lažje.

S podobnimi uspehi so se končala poskusna vrtanja v okraju Grozniju. Tam so izvrtali vrelec, ki bo sam dajal preko 40% produkcije, ki so jo premogli dosedanj vrelci v vsej tamošnji okolici. Tudi v Tverskih gorah uspehi niso izostali. Novi vrelec kažejo, da so tam v zemeljskih plasteh ogromna ležišča, ki bodo še mnogo let preskrbovala rusko industrijo, obenem pa dala Rusiji možnost, da se na svetovnem trgu javljalja z večjimi množinami in začne resno ogrožati ameriški monopol na tem po-

prišču. V Dagestanu je glavni petrolejski rajon južno od Mahac-Kala, kjer so aprila letos našli na ležišču in je en sam izvir dal na 24 ur 600 ton petroleja.

L. 1935 so bila odkrita mnoga ležišča, petrolejska polja, v majkovskem okraju, v neposredni bližini Kutaika, kjer pa je površ tega še teren naokoli tako ugoden, kakor nalašč za nove rafinerije in črpalke. Prav zaradi tega nameravajo tod osnovati osrednjo petrolejsko bazo. V srednjeazijskih republikah, kjer pred letom in pol niso mogli spraviti na dan več kakor 50 do 60 tisoč ton petroleja letno, so navrtali toliko novih vrelcev in odkrili toliko novih ležišč, da bodo produkcijo dvignili na milijon ton letno. Med to množico novih vrelcev pa je toliko izredno močnih, da daje na primer vrelci pri Uč-Kizilu v enem dnevu nad 10 tisoč ton, zraven pa je drug vrelci, iz katerega privre dnevno 3000 ton nafte. Geologi pa so prepričani, da bodo odkrili v Perganski ravnini še mnoga izdatna ležišča.

Na vzhodu evropskega dela Rusije se v Baškiriji prav tako gradi nova petrolejska baza. Samo Išimbajevo daje dnevno 3000 ton nafte. Zagotavlja jo pa, da se bo produkcija v tem kraju naslednje leto kar podvojila. Razen tega je bilo maja letos v bližini

Sizranja neposredno ob Volgi in dalje v Ukrajini blizu mesta Romna odkritih velikih števil ležišč.

× V Franciji so za 24 ur podaljšali staro leto. Vlada je želela, da bi poslanska zbornica in senat še pred 1. januarjem sprejela proračun in zakon o davčni prenosni, da bi oba zakona s 1. januarjem že stopila v veljavo. Ker pa so se razprave v obeh zbornicah zelo zavlekle, so malo pred polnočjo na Silvestrovo vse ure ustavili. Posvetovanja in razprave pa so trajale preko vsega 1. januarja do 23.45, ko sta bila oba zakona v obeh zbornicah sprejeta. Šele takrat so ure spet pogladi in si nato čestitali novo leto. Tako je bilo staro leto podaljšano za celih 24 ur.

× Nemška vojna napoved Franciji ukraden. Pri pregledu arhiva francoskega zunanjega ministrstva so te dni ugotovili, da je med drugimi listinami izginila tudi ona, s katero je leta 1914. Nemčija napovedala Franciji vojno. Uvedena je najstrožja preiskava.

× Povratek Abd El Krima iz pregnanstva. Francoska vlada je sklenila dovoliti voditelju rifskih Kabilov Abd El Krimu, ki je bil pred leti pregnan na otok Reunion, povratek v Francijo. Abd El Krim prejema pokojnino, ki znaša znaša 100.000 frankov na leto in ki mu bo zdaj povišana. Ne bodo mu pa dovolili, da bi se vrnil v svojo severno-afriško pokrajino.

× Smrt Friderika Habsburškega. Pred dnevi je umrl v bližini Budimpešte bivši avstrijski nadvojvoda in vrhovni poveljnik avstrijske vojske ob začetku svetovne vojne Friderik Habsburški. Pokopali so ga na njegovem posestvu v Magyaryvaryju. Pogreb se je vršil z najvišjimi vojaškimi častmi. Tudi avstrijska vojska je odposlala na pogreb posebno odposlanstvo z ministrom za vojsko na čelu.

× Železnice bodo na Nizozemskem kmalu izginile. Nekatere proge že ne obratujejo več. Tem važnejši postaja promet z avtobusi. V severnem delu Nizozemske je postal avtobus že najvažnejši prometni pripomoček za široke plasti. O širjenju železniškega omrežja v tej državi ni seveda nobenega govora več.

× Otok, ki se potaplja in dviga. Avstralski listi poročajo o zanimivem pojavu, ki se opaža na Viktorijskem jezeru v Avstraliji že nekaj časa. V tem jezeru leži majhen otok, ki je začel v zadnjem času nekako nihati. Naenkrat se potopi pod jezersko gladino in čisto izgine, nato pa se spet dvigne do prejšnje višine. To se je v zadnjih letih zgodilo že večkrat. Prvič se je ta otok pojavil nad jezersko gladino leta 1928. Od takrat pa do danes se je ponovno dvignil nad jezersko višino že tretjič. Ta pojav je čuden, ker v vsej Avstraliji ni zemlje, ki bi doslej kazala kakšne ognjeniške znake. Ljudje, ki tam žive, tudi ne pomenijo, da bi bil v teh krajih kdaj kakšen potres. Toda pojav, kakršen je ta, je vendar treba tudi na kak način razložiti. Učenjaki so si o tem zamislili neko razlago. Domnevajo, da dviganje in pogrezanje otoka nastane zaradi pritiska, ki prihaja od petrolejskega plina. Toda tudi ta razlaga morda je ni zanesljiva, kajti do danes se še nikomur ni posrečilo, da bi na tem kraju odkril kakšne petrolejske vrelce.

× Nevesta mu je pobegnila izpred oltarja. V Chalonsu sur Marne na Francoskem bi se morala na poročnem uradu poročiti 22-letna hči nekega visokega državnega uradnika s 35-letnim inženirjem. Nevesto in ženina so spremljali starši in mnogi prijatelji. Ko pa je uradnik zastavil nevesti odločilno vprašanje, ali hoče imeti svojega zaročenca za moža, je lepó dekle odgovorilo z odločnim glasom »Ne!« Nato je strgalo pajčolan, zagnalo poročni venec na tla, ga pohodilo in zbežalo iz dvorane. Nastala je velika zmeda. Vse je mislilo, da je nevesta znešla. Toda temu ni bilo tako, kajti zunaj na cesti je čakal mlado damo mlad mož v avtomobilu. Nevesta je skočila k njemu v vozilo in sta jo odkurila s polno brzino.

ad Prekmurje

× **Otroci postajajo večji.** Zadnja leta vzbujajo pozornost, da mnogi otroci znatno prerastajo svoje starše. Za ta pojav so se začeli zanimati tudi znanstveniki in so ugotovili, da se začno izpremembe že v prvih dneh življenja, zakaj zdaj meri novorojenček 52 cm in tehta okrog 3400 gramov, med tem ko je meril pred vojno in takoj po nji povprečno 50 cm in tehtal 3000 gr. Na Dunaju so šolski zdravniki več let zaporedno beležili velikost otrok, ki prihajajo v šolo in ki šolo zapuščajo, in ugotovili so, da so prišli leta 1932. v šolo povprečno 5 do 6 cm večji otroci kakor leta 1924. V šolah tudi opazijo, da so predvojnne klopi otrokom pretesne in da je treba postavljati v nižje razrede klopi višjih razredov, za višje razrede pa napraviti nove, udobnejše klopi. Zdravniki pripominjajo, da je bila visoka postava znak bogatejših ljudi iz višjih slojev. V tem pogledu bi bila torej večja rast otrok znak udobnejšega življenja širokih ljudskih slojev. Na drugi strani pa vpliva na rast otrok tudi to, da jim ni treba naporno delati, da je zmerom manj otroških bolezni in da imajo zakonci tudi manj otrok, kakor so jih imeli v prejšnjih časih. Vedno se je opazilo, da je prvorojeni otrok najbolje razvit. Vojaške izkušnje pred vojno in med njo so pokazale, da so ljudje nizkih postav odpornejši od velikih.

× **Mesto lenuhov.** Najmirneše mesto na svetu je Kueijang v južnokitaški provinci Kueičau. To mesto šteje nad 150.000 prebivalcev, ki so morda še preveč mirni in o katerih lahko po pravici trdimo, da večno svojega življenja prespe. Strastno so namreč udani kaji opija, ki ga pridobivajo v tej provinci največ na svetu. Na avtobusnih postajališčih v Kueijangu so postavljene za kadilce opija posebne hišice. Do devetih zjutraj vse mesto spi, ob desetih ljudje zajtrkujejo in pokade nekaj pipic opija, po katerih je treba zopet malo počivati. Opoldne, ko stoji sonce najvišje, padejo njegovi žarki na lečo, priprjeno na topu, leča zažge smodnik in top se sproži. To pomeni, da se je pričel v Kueijangu dan. Mesto se prebudi, trgovine in uradi se odpro. Nankinška vlada pa ne kaže posebnega razumevanja za tak način življenja. Odredila je namreč, da mora v štirih letih kaja opija iz mesta povsem izginiti. Policija ima pravico vsakemu kadilcu vzeti cigareto iz ust in pogledati, če ni v nji opija. Vsako makovo polje bo visoko obdavnjeno. Na drugi strani bodo pa riževa polja oproščena vseh davkov. Med ljudstvom prireja predivanja o škodljivosti opija. Nočni čuvali razbijajo v mestu zgodaj zjutraj po vratih zaspancev, da jih opozore, da bi lahko že vstali in prišli za delo. Kueijang ni samo najmirnejše mesto na svetu, temveč tudi pravo mesto lenuhov.

× **Kraji največje suše.** Da je Španija po svoji zemljepisni legi in podnebju močno podobna Afriki je splošno znano. Kljub temu je pa do zadnjega prevladovalo prepričanje, da je najbolj suho mesto v Evropi ob Kaspiškem morju v Rusiji. V zadnjih 20 letih so pa ustanovili več vremenskih postaj v Španiji in iz njihovih poročil je razvidno, da je v Španiji kraj, kjer imajo še manj padavin kakor ob Kaspiškem morju. To je ozek pas obale južno-vzhodno od mesta Almeria proti Cartageni in sosedni pas Sredozemskega morja. Začenja se z otokom Alboranom na poti iz Almerie v afriško pristanišče Melilla in zaključuje z otokom Formentera v Balarih. V teh krajih je bilo v zadnjih 5 do 8 letih povprečno letnih padavin na rtiču Cap de Palos vzhodno od Cartagene 137 mm, v Almeriji 170 na rtiču Cap de Gata vzhodno od Almerie 103, na otoku Alboranu 120 in na Formenteri celo samo 75 mm. V zaledju za tem pasom največje suše pa količina padavin hitro narašča. Mesto Murcia ima povprečno že 380 mm padavin na leto, Valencia pa 740. Tudi nasprotni ležeča afriška obala ima več padavin. V okolici pristanišča Melille jih je 484, v Oranu pa 476 milimetrov.

× **Najbolj moker kraj na svetu.** Združene države, ki jim je v lanskem letu povzročila suša toliko preglavic, imajo vendar še eno, dasi prav slabo — tolažbo, da so lastnik najbolj

mokrega kraja sveta. A ta kraj ni kako močvirje, kakor bi si človek mislil, ampak je gora, vrh Mounta Waialeale na otoku Kauai, ki je najzahodnejši otok Havajskega otočja. Ondi so dognali 11.275 metrov padavin na leto. Poedina, posebno deževna leta pa so dala do 15 m padavin. Da morejo natančno nadzorovati to izredno množino padavin, so postavili na vrhu gore Waialeale velikansko bakreno mero za dež, ki more zaznamovati višino padavin do 22,5 m in ki le po enkrat na leto preberejo podatke o padavinah, ker je jako težavo tudi na hrib. Vremenarji, ki gredo gledat podatke o padavinah, se morajo najprej preriti skozi moko, soproto vročo d'unglo in potem še obvladati višjo krajino, ki je tako prežeta z močjo, ko mokra goba. Čudno je slišati, da bi hribolazcem grozila nevarnost, da utonejo v močvarah. Nekaj časa so skušali dognati množino izparivanja vode na Waialealu. A dognali so, da je ozračje preveč prenasičeno z vlago, da bi se sploh moglo spremenjati v paro. V velikih, plitvih posodah more ondi stati voda po več tednov, ne da bi izpuhtela. Gora, ki je 5000 čevljev visoka, ima toliko moče le zato, ker stoji na poti, koder pihajo z vlago prenasičeni vetrovi in mimo tega sprejemajo še vlago morskih vetrov. Vetrovi, ki se dvigajo na goro, se ujamejo v grape in dupline in puščajo svojo vlago ondi. Čudno je pa, da je že za 18 kilometrov dalje proti vzhodu kraj, ki ima samo 27 cm padavin na leto, ker Waialeale sproti pobere vso vlago zase.

× **Hrast je počedoval premoženje.** Pogosto se zgodi, da bogati čudaki zapustijo svoje premoženje živalim. Neki polkovnik iz Aten je pa prekosil vse take čudake s svojo oporoko, v kateri zapuščajo svoje imetje drevesu. Polkovnik je imel pri svoji hiši velik vrt, ki ga je skrbno negoval. Posebno mu je bil pri srcu velik hrast in zato se njegovi znanci niso čudili, ko so odprli njegovo oporoko in čitali, da se je polkovnik spomnil v nji tudi svojega ljubljene drevesa. »Vedno sem z veliko vnemo skrbel za hrast na svojem vrtu,« razlaga polkovnik v oporoki, »in zato želim, da bi tudi po moji smrti kdo skrbel zanj. Zato določam, da ne sme preiti ta hrast v last nikogar, temveč mora biti sam svoj gospodar in da mu pripadaj zemljišče v obsegu pet metrov naokrog. Zato so v oporoki določeno zemljišče ograjili in s tem označili, da je njegov lastnik hrast. Ljudje so pa radovedni, ali bo davčno oblastvo zahtevalo tudi od hrasta zemljski davek, in če ga bo, kako ga bo hrast plačeval.«

× **Kako je Rockefeller daroval 50 dolarjev.** Znani ameriški milijonar Rockefeller, ki šteje letos 99 let, je pripovedoval ob neki priliki svojim prijateljem: »Pred leti, ko sem bil še mlad, menda sem štel samo 60 let, me je zanesla usoda v nedeljo v neko kalifornijsko mesto. Šel sem k maši, da bi šele potem poiskal poslovne znanke. Pastor je po pridigi pobiral denar za občino. Spustil sem na plačnj 50 dolarjev. Po končani službi božji je rekel pastor: »Dragi bratje in sestre! Če nas ni hotel odlični mož v tretji klopi na desni imeti za norce in nam ni podtaknil ponarejenega bankovca, znaša današnja zbirka 52 dolarjev in 10 centov! Naj blagoslovi vsemogočni Bog tega tujca! Naš blagajnik je v trenutku zaposljen s skrbno preiskavo omenjenega bankovca.«

× **Prebivalstvo ruskih mest.** Osrednji ruski statistični urad objavlja podatke o številu prebivalstva večjih ruskih mest za leto 1935: **Lenjngrad** je štel l. 1910. 1.911.000 prebivalcev, za časa državljanske vojne (leta 1920.) pa le 706.000, a leta 1926. je število prebivalstva spet naraslo in sicer na 1.614.000 do leta 1935. pa na 2.739.000. **Moskva** je imela leta 1910. nekaj nad poldrug milijon prebivalcev, leta 1920 samo 1.026.000, toda do l. 1926. se je število prebivalstva skoro podvojilo na 2.026.000; zdaj pa znaša število prebivalstva 3.641.500. Tretje največje rusko mesto je **Kijev** s 625.500 prebivalci, (leta 1926. 514.000, l. 1920. 366.000 in l. 1910. 446 tisoč). V ruski Aziji ima **Taškent** 565.000 prebivalcev (l. 1926. 324.000, l. 1920. 272.000 in

l. 1910. 165.000), Tiflis pa 426.000 (leta 1926. 293.000, l. 1920. 327.000 in l. 1910. 197.000) prebivalcev.

× **Pravljina sreča.** Skoraj bi lahko rekli, da je na svetu še pravljina sreča, da vile še obdarujejo siromake. Student Giovanni Lacosia v Rimu je bil deležen take sreče, ko mu je nepričakovano naklonila 3.000.000 lir. V vatikanski knjižnici mu je prišla v roke knjiga filozofa (modrijana) Emila Fabriera de Revisa, ki je sam podan pred 150 leti svoje delo knjižnici. Od takrat ni knjige nihče odprl. Čim jo je Lacosia odprl, je padel iz nje listek, na katerem je bilo napisano: »Kdor našel ta listek, naj gre na zapuščenno sodišče v Rimu in si da predložiti akte L. I. č. 162. V Rimu 5. februarja 1784.« Student je odšel na sodišče, kjer so mu pokazali akte, iz katerih je ves presenečen zvedel, da je podedoval tri milijone lir. Filozof je namreč hotel, da bi dobil njegovo premoženje tisti, ki prvi prečita njegovo delo. Filozofovi sorodniki seveda niso odkrita niso bili veseli in nočejo izplačati študentu milijonov. Trije milijoni se danes ne izplačajo tako lahko, kakor si je mislil filozof leta 1784. Vendar bo do pa morali sorodniki izplačati srečnemu študentu bogato odkupnino in tako postane kar čez noč bogat.

× **Podt krjena dekleta.** V zadnem času so v Rimu prišli na svet navašnim sleparijam. Ker vršita v Italiji cerkev in država posebno nadzorstvo nad posamičnimi zakonskimi pari, ki nimajo otrok, morajo dotični zakonci dopolniti d'kaz naice, da obstoji tu ovira, ki onemogočuje zakoncema katerikoli potomstvo. Izgovor odnosno zagovor, da zakonca nista mogla izrabiti zakonske pravice radi nerazvitosti žene, se mora ugotoviti po posebnem, za to določnem zdravniškem izveščanju. V primerih, kjer prav zaprav za potomstvo ni bilo nobenega zdržka, so se zakonci posluževali posebne prevare, tako da so namesto svoje žene postavili temu zdravniškemu izveščanju deklice, ki so bile sorazmerno telesno slabo razvite. Zdravnik je po pregledu žene naravno izjavil ustrezno pričeval, ki se je z uspehom predložilo cerkveni oblasti. Te »podtaknjene deklice« so za to svoje delo prejele prav lepo plačilo. Kongregacija sakramentov je no vedno večjem številu takih »neplodnih« zakoncev pričela sumiti, da pri vsej reči vendarle ne more biti vse v redu. Prišli so na svet mnogim sleparijam. Naposredno po tej ugotovitvi so se od strani cerkvenih oblasti storili koraki, da se v bodoče take sleparije ne bodo mogle več dogajati.

× **Topovska žrela bruhaajo 120 km daleč.** V zadnji svetovni vojni so imeli Nemci en sam dalekometni top, s katerim so bombardirali Pariz. V bodoči vojni pa bodo vse vojske opremljene s topovi, s katerimi bodo lahko streljale na daljavo 120 kilometrov. Moderno orožje, to so: zrakoplovi, tanki, motorizirana pehota bo premikala fronto z brzino 100 km iz kraja v kraj. Kakor vse kaže, bo v bodoči vojni vojno ozemlje vse ozemlje vojskuoče se države.

Listnica uredništva

Dopisnikom. V zadnjem času smo prejeli več dopisov, ki so tožljivi ali pa sicer ne ustrezajo paragrafom tiskovnih predpisov. Žal, takih dopisov ne moremo objavljati. Toliko v vednost, da ne bo zamere.

Bočna. Prosimo prijazno, da dopisujete. Če ne bo kaj ustrezalo paragrafom, bomo izpustili.

Buče. Če ste bli po toči prizadeti, bi se morali takoj tedaj obrniti na oblastva. O takih in podobnih rečeh smo že večkrat pisali v listu in še bomo.

Gerlinei. Glede pile se pač morate obrniti na keakega znanca v Mariboru.

Hrastnik. Dopisnik dobro došel! Prosimo samo, da so dopisi kratki in jedrnat.

Kapela. Dopisi, kratki, jedrnat in resnični, dobro došli. Honorar se za dopise ne plačuje.

Avgust Scholz

KMEČKI PUNT

14

»No, povejte, milostni gospod, kaj je to: ban pravi tako, podban drugo, katera je potem prava?«

»Ban je Tahijev zet!«

»Res je prav imate,« se je Gubec bridko nasmehnil. »Gospoda včasih zaide. To vedo naši hrbti in večkrat nam je zavrela kri. Saj mi kmetje vendar nismo črna živina. Toda zakaj ste prišli prav k meni, k Matiji Gubcu, milostni gospod?«

»To še vprašuješ? Saj sam bolje veš! Kmet si. Toda po vsem kraju te kmetje bolj poslušajo ko oskrbnika, grajskega upravitelja, ali celo graščaka. Kar ti rečeš, to bo. Če se kmetje med seboj zavrašajo, pridejo k tebi na poravnavo, ker si pameten in ker veš več ko ostali svet. Ali se niso pri tebi že pritoževali?«

»So.«

»Ne pozabi, da so ti nekdanji gospodarji bili naklonjeni in da so te spoštovali kot moža!«

»Kaj naj storim?« je vprašal kmet in vstal.

»Reci besedo svojemu botru Iliji in možem po ostalih vaseh. Tahi bo čez par dni s svojimi vojniki krenil v Kanižo. Grad bo prazen, saj Tahijeva žena pri tem ne šteje. Ne dajte se, Bog vam je dal roke in vse drugo bo prišlo.«

»Vse bo kakor poprej. Čujte milostni gospod, imel sem sorodnika župnika, pri katerem sem v svoji mladosti služil. Umrl je prebrano, sicer bi tudi jaz nosil črno haljo. Kar znam in vem, sem se naučil od tega poštenega človeka. Pazi na svojo pamet, pazi na svoje srce, tako me je starel učil. In Bog te ne bo zapustil. Ali eno brez drugega ne prinese sreče in tvoje dole ne bo nič vredno, če bo v njem preveč pameti ali preveč srca. Enaka mera je najboljša. Ta mož me je tudi naučil čitati — pisati žalibog ne znam. Ko je starček umrl — bil je siromak — mi ni po njem ostalo nič drugega ko ena sama knjiga — sveto pismo. To knjigo sem v dolgih zimskih večerih čital in zopet čital, pa mi je bilo kar lahko pri srcu. In še vedno jo čitam. Kar stoji v njej, je popolnoma drugače, kakor pa se po svetu godi.«

»Kaj mi tu pridiguješ?« ga je zlovoljno zavrnil Stjepko in ga čudeč se gledal.

»Počakajte, milostni gospod, pa boste izvedeli, zakaj. Knjiga pravi, da izhajajo vsi ljudje od Adama in Eve, plemenitaši in kmetje, da so si vsi ljudje bratje, torej mi in vi ena kri. In ko je Adamov sin ubil brata, ga je Bog preklel — in ali ni rekel naš Odrešenik, naj človek ljubi človeka kakor samega sebe; ali ni rekel, da bodo visoki ponižani, nizki pa povišani. Ko so se mi pozneje odprle oči, sem spoznal, da sem tudi jaz Adamovo dete in da imam ravno tako star rod, kakor vsak knez, samo da ima knez zapisano, kako so se njegovi predniki imenovali, mi kmetje pa tega nimamo. Gledal sem pozneje po svetu, kako plemeniti brat kmečkega brata pobija od krvi muči, pa sem rekel: »To ni prav, Bog pravi drugače; svet stoji pošev. In prišla bo vesoljna sodba, ki bo vse izravnala.«

»Kaj praviš?« je z izbuljenimi očmi vprašal Stjepko in skočil pokoncu.

»Pravim Vam,« je rekel kmet mirno, »da boste vedeli, kako Matija Gubec misli. Kaj hočete vi, gospoda, od nas, kaj delate iz nas? Zakaj ne pustite, da bi bili vsaj na pol ljudje, če še Vaša pisma pravijo, da ste vi boljši, mi pa slabši. Samo kadar Vam je treba naše pomoči, ko je treba, da daj hrvaški kmet denarja in krvi, tedaj je dober, sicer je kmet, sicer je smet. Zopet ste prišli po našo pomoč: velika snubi proti velikašu kmeta — za vašo pravico. Tudi jaz mrzim Tahija!« je z zamolklim glasom nadaljeval Gubec in okoli mu je zažarelo. »Mrzim ga, ker ima sebe za Boga, kmeta pa za psa. Toda če za Vašo pravico prelivamo

kri, kako pravico bomo dobili mi, mi ubogi torbarji v raševini?«

»Obljubim ti,« je povzel Stjepko z nekakim spoštovanjem gledajoč kmeta, ki je ponosno vzdignil glavo, »ko se bo gospa tašča vrnila na Susjed, boš postal svoboden.«

»Hvala, gospod,« se je kmet nasmehnil. »Ali res mislite, da zahtevam plačila za svojo pomoč? Varate se! Kaj bi jaz? Jaz sem sam in bom ostal sam; toda kadar gledam, kako ti ubogi ljudje po deželi jokajo in vzdihujejo, me srce boli.«

»Čuj, Gubec, prisežem ti, da če se nam povrne naš imetek, da bomo gledali na vas in da vas nikdar ne bomo zapustili.«

»Prisežete?« vpraša kmet ostro plemiča.

»Pri živem Bogu in odrešenju!« odvrne mladenič.

»Pustite me tri, štiri dni, da stvar premislim, in potem bom poslal po katerega vaših ljudi, da mu povem, kako bo.«

»Dobro! Pošlji po oskrbnika Stjepana ali pa Ivana Sabova, ki živita na Brdovcu, odkar ju je Tahi pregnal z gradu. Čez tri dni!«

»Čez tri dni,« odvrne kmet, »sedaj pa lahko noč, vaša milost!«

»Lahko noč,« odgovori Stjepko, poda kmetu roko in odide. Čez nekaj časa se je čulo v nočni tišini, kako peketa konj proti Golubovcu in kako se peket med bregovi vedno bolj izgublja. Gubec pa je še dolgo sedel pod orehom, opiral glavo v dlani in sredi trde noči iskal jasnih dni. Ko je tako razmišljal, je brzo korakal od Stubice proti Susjedu nekoliko postarni Andro Mogaič, Gjurin domačin in stric, ter je še isto noč šel v grad k gospodarju.

Ko je drugo jutro Matija Gubec prišel do sela Ivanca ob cesti, mu je povedal znanec, da je Gjuro Mogaič že pred dobre pol ure šel mimo in krenil proti krapinskemu mostu in ko je prišel v selo pod Susjed, je imel kaj gledati, koliko je bilo šuma in šundra. Ob lesenih stebrih je stalo mnogo privezanih konj, na cesti in po kočah pa so kričali čudni ljudje — Madžari, Stajerci, Slavonci, Posavci, vsi v kapah in modrih plaščih. Čudni ljudje, vražja četa, kakor da so je vrane iz vseh koncev sveta nosile v to krotko vas. Jela Filipička, ki se je bila baš napravila z doma, je spotoma Gubcu povedala, da so ti ljudje konjeniki gospoda Tahija iz Kaniže, pravi strah, ker da že v celi vasi ni nobene kokoši ne gosi. Dekleta in mlade žene se ne smejo spustiti čez prag, samo njej da se ni treba bati teh pasjeglavcev, ker je že prestara, hvala Bogu! Na srečo, je rekla, bo to smetje s svojim gospodarjem čez tri ali štiri dni odšlo na Madžarsko, toda prej bo še mnogo joka, ker bo Tahi iz vseh vasi jemal neoženjene fante s silo med konjenike in potem se naj Bog usmili ubogih mater. Gubca je pri tem nekaj zazebló, toda ne da bi se brljal za vpijoče konjenike, je rekel starki Zbogom! in krenil navkreber proti gradu. Zunanja vrata so bila na stečaj odprta, kmetje, sluga, častniki in vojaki so hodili kramljajoč in vpijoč skozi nje. Gubec je tako lahko brez ovire prišel na prvo dvorišče. Nedaleč od vrat se je s hrbotom na zid naslanjal majhen debeluhar v temni halji, nabreklih lica, srščih črnih brk in šilastega nosa, in je pazljivo gledal, kaj se na dvorišču godi.

»Ali čujete, dragi človek,« je rekel Gubec in se približal slugi.

»Kaj?« je zaklical sluga in kmeta pomeril od pet do glave.

»Kje je milostni gospod Tahi?« je vprašal Gubec.

»Tam!« je zopet zaklical sluga in pokazal s prstom starca sredi dvorišča, nato pa zopet buljil v svet. Gubec je pogledal, kamor mu je sluga pokazal.

V sredi prvega grajskega dvorišča je stal postaran človek srednje rasti, kratkih rok in nog, nenavadno močan. Med visokimi pleči mu je čepela debela, zašpičena glava. Nad ozkim in visokim čelom so se mu vili beli, volneni

lasje. Lice njegovo je bilo rdeče, surovo, nos top, nosnice široke, ustnice debele, brki dolgi, beli. Izpod belih obrvi, ki so bile nasršene kakor dve metlici, mu je škililo dvoje sivih oči, ostrih, toda vedno nekoliko mežočih. Preko čela se mu je vlekla rdeča brazgotina, od nosnic k ustom pa dve gubi, tako da se je obraz vedno zlobno režal. To je bil Ferko Tahi, baron na Štatenbergu. Desnico je zataknil v odpeto zeleno suknjo, v levici pa je na hrbtu držal bič. Noge, odete v irhaste hlače in obute v visoke škornje, je široko razkoračil in gledal, kako je črnolas, vražji mladenič, oblečen v modro suknjo, zabavljajoč in preklinjajoč krotil besnega konja. Mladenica je z okna notranjega gradu gledala tudi druga oseba — postarna gospa z belimi lici in črnimi očmi in lasmi, ki se ji je na finem nosu in na privihanih ustnicah poznal sled roda Zrinjskih in oholost. Gospa v svetli zeleni halji in v beli čepici je, sodeč po licu, bila vsekakor mladeničeva mati. Da, bila je Helena Zrinjska, omožena Tahijeva, nje mladi sin Gavro pa je bil bolj deček kot mladenič, bolj vražič kot gospod. Nastran od gospodarja je stalo nekaj kmetov z odkritimi glavami in kmetica, ki je držala v rokah malo dete in bridko jokala.

»No, Gavro, he, Gavro! Stisni ga, obuzdaj ga!« je klical s hripavim glasom Tahi, ne da bi se zmenil za ljudi. Beli konjič je bil divjega, turškega plemena. Zvijal se je kakor besen, postavljaj se na zadnje noge in stresal grivo, toda mladenič je stisnil stegna, se naslonil konju na vrat in privil nanj kakor slak, kakor kača.

»Tako je prav!« je zaklical oče in ošinil sina in konja z bičem.

»Tako je prav!« je zaklicala z okna tudi gospa Helena, »drži ga, ne daj se!«

»To je tvoj konj?« se je obrnil Tahi proti kmetu, ki je stal blizu in plašno gledal, kaj se godi.

»Da, vaša milost!« je odgovoril kmet.

»Odkod imaš ti takega konja?«

»Turški je, vzel sem ga Turku, vaša milost, v zadnji vojski.«

»Čemu naj bo tebi tako plemenit konj?« je vprašal Tahi. »Takšne stvari niso za kmete, vidiš, kako milosten sem. Na tem konju bom jahal jaz v Kanižo, saj je boljši od onega, ki ga imam od svaka. Razumeš, ta konj je moj.«

»Ali, vaša milost,« je žalostno odvrnil bivši konjenik.

»Glej, da se pobereš,« je zakričal Tahi. »Hvali Boga, da si živ. Hajdi ven!« — Ubogi kmet je sklonil glavo, še enkrat pogledal lepega konjiča in sklonjen odšel. Tedaj se je približala Tahiju žena z detetom.

»Vaša milost,« je vsa v solzah komaj spregovorila.

»He, Gavro, še enkrat ga poženi po dvorišču,« je zaklical Tahi, kakor da žene ni čul.

Mladenič je zopet poglaj, kakor besen, žena pa je ponovila: »Vaša milost...«

»Kaj je? Kdo si?« vpraša Tahi.

»Jaz sem, Marušička iz Zaprešiča!«

»In?«

»Tvoji hlapci so mi vzeli vse moje uboštvo.«

»Imaš vsaj zdaj manj skrbi,« se je nasmejal Tahi. »Udari, Gavro!«

»Toda jaz sem lačna, gola in bosa. Bilo je vse, kar je bilo moje!«

»Tvoje? Kaj tvoje? Nič ni tvoje! A, sedaj vem! Reci gospe Ursuli za pitane vola!«

V tem trenutku se je Gavro zaletel proti mestu, kjer je stala žena in jo je skoraj z detetom vred prevrnil, toda iznenada je priskočil Gubec in zgrabil konja za uzdo, žena pa se je jokaje, umaknila.

Konj se je ustavil, stari Tahi pa je strmel in pogledal kmeta.

»Kdo si ti?« vpraša Tahi.

»Matija Gubec,« odgovori kmet mirno, toda odločno.

Gospodar ga je ošinil z očmi.

»Gubec, Gubec?« je vprašal. »A, da! Ti si iz Gornje Stubice, kaj ne, da?«

»Sem, vaša milost!«

»Oni krivi prerok, oni kmečki bog!« je pripomnil gospodar porogljivo, »moj kmet!«

»Kmet stubiške gosposčine!« je odvrnil Gubec mirno. (Dalje.)

RADIO LJUBLJANA

od 10. do 17. januarja

Nedelja, 10. januarja: 8.00: Vesel nedeljski pozdrav (plošče). — 8.30: Telovadba (15 min. za ženske, 15 min. za moške; vodil bo profesor Marjan Dobovšek). — 9.00: Čas, poročila, spored. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. — 9.45: Verski govor: Rdeča in rumena nevarnost na vzhodu (dr. Gracar Jože). — 10.00: Koncert godbe na pihala »Sloge«. — 11.30: Otroška ura: Jurček in Jerica (zvočna slika). — 12.00: Koncert radijskega orkestra, vmes Akademski pevski kvintet. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Koncert radijskega orkestra, vmes Akademski pevski kvintet. — 16.00: Fantovska vzgoja — samovzgoja (Josip Demšar). — 17.00: Kmetijska ura: Zimsko krmljenje živine in red v hlevu (inž. Jože Černe). — 17.30: Ura plesne glasbe (Bojan Adamič in njegov orkester). — 18.30: Domači zvoki (plošče) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: Milan Begović kot dramski pisatelj (Stanislav Vinaver iz Beograda). — 19.50: Slovenska ura: Vipavska dolina (profesor Filip Terčelj); vmes bo pel Akademski oktet vipavske zdravice in popevke. — 20.30: Koncert Roberta Primožiča s spremljevanjem radijskega orkestra. — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Za vsakega nekaj in nekaj za vse (plošče).

Ponedeljek, 11. januarja: 12.00: Slavni pevci (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Balalajke, citre, mandoline (plošče). — 14.00: Vreme, borza. — 18.00 Zdravniška ura (dr. Anton Breclj). — 18.20: Plošče. — 18.30: Slovenska narodna pesem (Marolt Franc). — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Pomen jadranske ceste v gospodarskem pogledu in glede na tujski promet (Janko Hafner iz Ljubljane). 19.50: Zanimivosti. — 20.00: Simfonična glasba (radijski orkester). — 21.00: Orgelske točke (plošče). — 21.15: Komorni trio (Slavko Korošec, Willy Hauck in Marjan Lipovšek). — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Stanko Avgust bo igral na svojo harmoniko.

Torek, 12. januarja: 11.00: Šolska ura: Ob 25letnici odkritja južnega tečaja (dr. Oskar Reya). — 12.00: Pisano polje (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Odlomki iz oper (plošče). — 14.00: Vreme, borza. — 18.00: Koncert radijskega orkestra: operetna glasba. — 18.40: Filozofsko predavanje: Vzori in boji preroka (Fr. Terségjav). — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Vloga vasi in mesta za čuvanje vrlin našega ljudstva (dr. Boris Zarnik iz Zagreba). — 19.50: Zabavni zvočni tednik. — 20.00: Lalo: Le roi d'Us, uvertira (berlinski filharmonični orkester — plošče). 20.15: Werner: Na ledeni ploči (komedija v treh dejanjih; izvajali bodo člani gledališča iz Ljubljane). 21.30: Reproduciran orkestralni koncert. — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Radijski jazz.

Sreda, 13. januarja: 12.00: Odmevi iz Balkana (plošče). 12.45: Vreme, poročila. — 13.00 Čas, spored, obvestila. — 13.15: Iz opernega sveta (radijski orkester). 14.00: Vreme, borza. — 18.00: Mladinska ura (dr. Joža Lovrenčič). — 18.20: Pletarji na plan (Zdravko Omerza). — 18.40: Minimalna delavska mezda (Filip Uratnik, tajnik Delavske zbornice). — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: Umetna obrt Bosne (Hamza Humo iz Beograda). 19.50: Šahovski kotiček. — 20.00: Koncert pevskega zbora »Cankar«. — 20.45: Podoknice (plošče). — 21.15: Koncert radijskega orkestra. — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Koncert radijskega orkestra.

Četrtek, 14. januarja: 12.00: Koncertni plesi (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah). — 14.00: Vreme, borza. — 18.00: Koncertni plesi (ra-

dijski orkester). — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije. — 19.50: Deset minut zabave. — 20.00: Koncert zbora balalajk »Ruslan«. — 20.50: Ravel: Dafnis in Kloe, simfonična suita (plošče). — 21.10: Narodne pesmi s spremljevanjem radijskega orkestra (sodelovali bodo: Dragica Sokova, Vida Rudolfova, Svetozar Banovec in Tone Petrovčič). — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Ura lahke glasbe: Cimermanov trio.

Petek, 15. januarja: 11.00: Šolska ura: Zgodovina pisemske znamke (Boris Rihteršič). — 12.00: Ura slovenske pesmi in glasbe (plošče). — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Za dobro voljo (plošče). — 14.00: Vreme, borza. — 18.00: Ženska ura: Ženski poklici (Lipoglavškova Slava) — 18.20: Plošča. — 18.25: Nega las (Marija Zirovnikova). — 18.35: Dva odlomka iz »Maskirane ljubezni« (petje, govor in orkester — plošča). 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Jovan Cvijić — o priliki 10letnice njegove smrti (dr. Bora Milojević, profesor iz Beograda). — 19.50: Zanimivosti. — 20.00: Vesele narodne pesmi (pela bosta Svetozar Banovec in Vekoslav Janke; na harmoniko bo igral Avgust Stanko). — 20.45: Prenos iz male filharmonične dvorane (čelist Aleksander Popov). — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Naše pesmi (plošče). — 22.30: Angleške plošče.

Sobota, 16. januarja: 12.00: Plošča za ploščo pisana zmes. — 12.45: Vreme, poročila. — 13.00: Čas, spored, obvestila. — 13.15: Plošča za ploščo pisana zmes. — 14.00: Vreme. — 18.00: Za delopust (igral bo radijski orkester). — 18.40: Razgled v delavnico naravoslovca (profesor Miroslav Adlešič). — 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nacionalna ura: Žene v ilirskem gibanju (dr. Mira Podvarškova iz Zagreba). — 19.50: Pregled sporeda. — 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar). — 20.20: Hišca pri cest stoji, gor pa nič strehe ni... (pisan večer o moderni arhitekturi in novih hišah; besedilo sestavila Marjan Mehle in Enka; vodil bo inž. I. Pengov, a sodelovali bodo člani radijske igral-ske družine in radijski orkester; vmes plošče). — 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Veseli zvoki (radijski orkester).

Za smeh in kratek čas

VES TRUD ZAMAN

A: »Za ženo si torej poslal detektiva, ki naj bi dognal, s kom te vara?«

B: »Da, in z detektivom mi je pobegnila.«

V HOLANDSKI VASI

Tujec: »Kolikor se spominjam od svojega zadnjega poseta, sta stala tu dva mlina na veter, zdaj pa vidim samo enega.«

Domačin: »Da, gospod, bila sta dva, toda enega smo morali podreti, ker veter za oba ni zadostoval.«

DOBRA MOC

Šef: »Upam, da ne spadate med tiste, ki odlože pero, ko pokaže ura konec delovnega časa.«

Uradnik: »Gotovo ne, gospod šef, jaz imam ob tem času pero že davno odloženo.«

PRVA SKRB

Učitelj: »Pomislite, dragi učenci, da grem po ulici, pa se nekdo splazi za mene in me udari na vso moč po glavi, da se zgrudim mrtev. Kaj bi sledilo?«

Jurček: »Imeli bi prosto.«

Na vsa zimska oblačila dajemo

15 do 20% popusta.

PRESKER Sv. Petra cesta 14.

Zdravnik Vam pove kako se boste rešili ŽULJEV

»Ni potrebno, da bi trpeli strašne bolečine in da bi Vas samo še trenutek zbadalo v žuljih in da bi Vas pekle otečene noge. Poslušajte še danes tale nasvet zdravnika. Pomagajte svoje bolne noge v kopel tople vode, ki vsebuje pest Saltrat Rodella. Ta superoksidirana kopel takoj izvleče vnetje in bolečine. Močno učinkovite soli omehčajo žulje tako, da jih lahko s prsti odstranite s koreninami vred. Otekline splahnijo. Lahko nosite čevlje za eno številko manjše in ves dan lahko hodite udobno. Saltrat Rodell se dobi v vseh lekarnah. Cena njegova je neznatna.

MALI OGLASI

HRANILNE KNJIZICE

vseh denarnih zavodov kupimo. Gotovina takoj. Bančno kom. zavod, Maribor, Aleksandrova 40.

Knaus-Oginov Intimni ženski koledar

z dopolnilom — se dobi v Tiskovni zadrugi — Selenburgova ul. št. 3.
Cena Din 23.—.

Nakup priporočamo vsem ženam.

NOVOST! SAMO DIN 49'50

št. 62.300 Anker-ura
Pravi švicar. stroj.
Dobra kvaliteta, lep
kromiran okrov
S pismeno garancijo

Din 49.50

št. 62.301 Ista s
osvetljenimi kazalci
in številčnico.

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, ki
ga vam pošlje na-
stoj in poštne
prosto.

H. SUTTNER

Ljubljana 6

Lastna protokulirana
tovarna ur v Švic.

